

Golden Mrauk - U

**A Fascinating view of an old
Rakhine city of Myanmar**

by
Tun Shwe Khine (M.A)
Ph.D (Candidate), H.R.D.P (Korea)

သာယာလှပသော ရှုမျှော်ခင်းများနှင့် မှတ်သားစရာ၊ လေ့လာစရာ၊ သမိုင်းဝင် အဆောက်အဦများ ပြည့်လျမ်းနေသော မြောက်ဦးမြို့တော်ကား ရခိုင်တိုင်းရင်းသားတို့၏ အထင်ကရ သမိုင်းဝင် ရှေးဟောင်းနန်းမြို့တစ်မြို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။ မြောက်ဦးမြို့တစ်ခွင်တစ်ပြင် မည်သည့်နေရာမျှမလပ်၊ ရှုမျှော်တိုင်း စေတီပုထိုး၊ သိမ်း၊ ကျောင်း၊ ဇရပ်၊ သာသနိက အဆောက်အဦများကို စီရရီ သာမောဗွယ် ရှုမြင်နိုင်ပေသည်။

မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ ရောက်ဖူးခဲ့ကြသော ဥရောပတိုက်သားများအဖို့ မြောက်ဦးမြို့တော်အား "ရွှေမြို့တော်" (The Golden City) ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ "စေတီပုထိုး မြို့တော်" (Land of Pagodas) ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ခေါ်ဆိုကင်ပွန်းတပ်ကြသည်။ ဂုဏ်ပြုကြသည်။ စာပေမှတ်တမ်းလည်း တင်ကြသည်။ မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ ရောက်ဖူးသော သူများအဖို့ ဤအချက်ကို အံ့သြမိကြမည် မဟုတ်ပါချေ။ ထိုခေတ် ထိုအခါက မြောက်ဦးမြို့တော်သား ဖြစ်ရသည်ကို ဂုဏ်ယူလို့မဆုံး အကျေနပ်ကြီး ကျေနပ်ခဲ့ကြပေသည်။ မြောက်ဦးမြို့တော်၏ အတိတ်သမိုင်းကြောင်း နောက်ခံသည် ဤအချက်ကို မီးမောင်းထိုးပြသည့်အလား မြင်သာထင်သာ ရှိသည်။ အေဒီ ၁၄၃၀ တွင် မြောက်ဦးမြို့တော်ကို မင်းစောမွန် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ မြောက်ဦးဟူသော အမည်ဖြင့် မြောက်ဦး နန်းဆက် သမိုင်းသစ်ကို ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ အေဒီ ၁၇၈၅ ခုနှစ်ထိ နှစ်ပေါင်း ၃၅၅ နှစ်တာမျှ ကြွယ်ဝချမ်းသာစွာဖြင့် အခြေတည်တံ့ခဲ့သည်။ ရက္ခပူရ ရခိုင်ဒေသတွင် မြောက်ဦးမတိုင်မီက ခညဝတီ၊ ဝေသာလီ၊ ဓမ္မဝက်၊ ပဉ္စာ၊ ပုရိန်၊ လောင်းကြက်၊ ခြိတ်၊ နေရဇ္ဈရာ တောင်ငူ စသည်ဖြင့် မင်းနေပြည်တော်ကြီးများ စည်ပင်ထွန်းကားခဲ့သည်။ မြောက်ဦးသည် ထိုမည်သော ဘိုးဘွားဘီဘင်တို့ထံမှ သမိုင်းပေးအမွေကို လက်ဆင့်ကမ်းရယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘာသာတရား စာပေ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အနုပညာ၊ အုပ်ချုပ်ရေး စသည်ဖြင့် အဖက်ဖက်မှ

ပြည့်စုံလှသည်။

အထူးသဖြင့် ထုထည်ကြီးမားစွာဖြင့် အဆင့်မြင့်မြင့် ထွန်းကားခဲ့သည့် ရခိုင်ဝေသာလီခေတ်၏ (အေဒီ ၄ ရာစုမှ ၉ ရာစု) ဗုဒ္ဓယဉ်ကျေးမှု အနုပညာလက်ရာ လက်ဆင့်ကမ်းအမွေကို ပို၍ ရရှိခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ မြောက်ဦးခေတ် ပြည်သူတို့သည် အဆိုပါယဉ်ကျေးမှုအမွေကို ဆက်ခံထိန်းသိမ်းရင်း ကိုယ်ပိုင်ဟန်ပန်သစ်တို့ဖြင့်လည်း မွမ်းမံတည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ ပေါ်တူဂီဘုန်းတော်ကြီး မန်နရစ်နှင့် စာရေးဆရာကြီး မောရစ်ကောလစ်တို့သည် ဤအချက်ကို ကောင်းစွာ သတိထားမိခဲ့ကြဟန် တူပေသည်။ ၎င်းတို့က အဆန်းတကြယ် တအံ့တဩဖြင့် ဖော်ပြထားသော ရှစ်သောင်းဘုရားနှင့် ဒုက္ကံသိမ်ဘုရားတို့အကြောင်းကို ဤစာအုပ်တွင် တင်ပြထားပါသည်။ အမှန်မှာ အဆိုပါ စေတီပုထိုးတော်ကြီးတို့မှာ ဝေသာလီမြို့တော်ဟောင်းမှ တူးဖော်တွေ့ရှိရသည့် စတူပါကျောက်စေတီငယ်များနှင့် ပုံသဏ္ဌာန်ရော၊ ဗိသုကာအနုပညာလက်ရာများပါ များစွာပင် ဆင်တူသည်။ မန်နရစ်က "အမြောက်ကြီးများဖြင့် ထိုးဖောက်ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ပေ"ဟု ချီးမွမ်းခန်း ဖွင့်ခဲ့သည်။

ဒင်္ဂါးများ ခပ်နှိပ်၍ ကုန်သွယ်သောစနစ်မှာ ဝေသာလီခေတ်၏ တိုးတက်သော လက္ခဏာတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ မြောက်ဦးခေတ်တစ်လျှောက်လုံး ဘုရင့်တံဆိပ်ဘွဲ့အမည် ခပ်နှိပ်ထားသော ဒင်္ဂါးများဖြင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ ကုန်သွယ်ရေးတွင် တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ရွှေဒင်္ဂါး၊ ငွေဒင်္ဂါး၊ မူးစေ့၊ မတ်စေ့၊ ကျပ်စေ့၊ အမျိုးမျိုးသွန်းလုပ်ထားသော ရခိုင်ဒင်္ဂါးများ ခေတ်ပြိုင်ပေါ်တူဂီ၊ ဒတ်ချ်၊ စပိန်တို့၏ ငွေကြေးထက် ခိုင်မာကြောင်း ၎င်းတို့၏ မှတ်တမ်းတွင် ဖော်ပြထားကြသည်။

မြေပုံပေါ်တွင် ကြည့်လျှင် မြောက်ဦးမြို့တော်၏ တည်နေရာမှာ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်တွင် အချက်အချာကျသော မြို့တစ်မြို့ ဖြစ်ကြောင်း

သိသာထင်ရှားလှသည်။ ကုန်းကြောင်း ရေကြောင်း ကြိုက်နှစ်သက်ရာဖြင့် အိမ်နီးနားချင်း မြို့ပြနိုင်ငံများသို့ ဆက်သွယ်နိုင်သည်။ သွားလာနိုင်သည်။ ဤသို့ အချက်အချာကျသော လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးကြောင်း မြောက်ဦးမြို့တော်သည် ကြီးပွားရေး တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှု ရှိသလို၊ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း စာပေယဉ်ကျေးမှု၊ အနုပညာအဆင့် မြင့်မားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းအပြင် ဘင်္ဂလားပင်လယ် နယ်နိမိတ် ဆက်စပ်တည်ရှိမှုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာသာသနာတော် စည်ပင်ထွန်းကားမှုနှင့် စာပေယဉ်ကျေးမှု အဆင့်မြင့်မားမှုအတွက် များစွာပင် အထောက်အကူပြုခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။

မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ ရောက်ဖူးခဲ့သော အနောက်နိုင်ငံသား ချိုတင် (Schouten) ဆိုသူ၏ မှတ်တမ်းတွင် "မြောက်ဦးမြို့တော်၏ ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုနှင့် မြို့ကွက်မြို့ကွင်းမှာ လန်ဒန်၊ အမ်စတာဒန် စသော အနောက်တိုင်းမြို့ပြကြီးများနှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်ကြောင်း ဆိုသည်။ သူက ဆက်လက်၍ မြောက်ဦးမြို့တော်မှာ အာရှတွင် အချမ်းသာဆုံး အကြွယ်ဝဆုံးသော ဆိပ်ကမ်းမြို့တစ်မြို့ ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ သို့ကြောင့်ပင် ရွှေမြို့တော် (Golden City) ဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပေမည်။

အမှန်မှာလည်း ဤနာမည်နှင့် ဤမြို့တော် လိုက်ဖက်လှသည် မြောက်ဦးမြို့တစ်ခွင်တစ်ပြင်တွင် လယ်ကွင်းကြီးများကို မျှော်ကြည့်၍ မဆုံးနိုင်လောက်အောင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တွေ့ရသည်။ နှစ်စဉ် မိုးရေချိန် လက်မ (၂၀၀)ကျော် ရွာသွန်းတတ်၍ မိုးနည်းသော အချို့နှစ်များတွင်ပင် သီးနှံများအတွက် ကောင်းစွာ လုံလောက်မျှတမြဲ ဖြစ်သည်။ နယ်စပ်ခြင်း ထိစပ်နေသော အနောက်ဘက် အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေသတွင် ဆန်ရေစပါး ရှားပါးတတ်ပေရာ၊ မြောက်ဦးအတွက် ဆန်စပါးတင်ပို့မှုမှာ တစ်နေ့တခြား တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့လေသည်။ ၎င်းအပြင် ကုန်သည်များအား ဆွဲဆောင်ရန်အလို့ငှာ နိုင်ငံအတွင်း ဝင်ရောက်လာသော ကုန်သည်ပစ္စည်းများအပေါ် အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်

ပြုထားပေသည်။ ဤနည်းဖြင့် မြောက်ဦးမြို့တော်တွင် နိုင်ငံခြားကုန်သည်များ၊ သင်္ဘောသားများဖြင့် ပြည့်ကျပ်စည်ကားလျက် ရှိပေသည်။ နိုင်ငံခြားသားများထဲတွင် အိမ်နီးချင်း အာရှနိုင်ငံများအပြင် နယ်သာလန်၊ စပိန်၊ ပေါ်တူဂီ စသော အနောက်နိုင်ငံသား ကုန်သည်များလည်း ပါဝင်ပေသည်။ ဤသို့ အနယ်နယ်အရပ်ရပ်မှ ကုန်သည်များ မျိုးစုံပါဝင်ရောက်ကြပေရာ သွင်းကုန်များမှာလည်း စုံလင်ဆန်းပြားလှပေသည်။

ဆင်တစ်ကောင်လုံးအထိပင် ဝယ်ယူ၍ ရသည်။ ထိုခေတ်က ဆင်တစ်ကောင်၏ ပေါက်ဈေးမှာ ငွေဒင်္ဂါး (၁၃၀၀) ရှိသည်။ မြောက်ဦးမြို့တော်၏ နိုင်ငံခြားကူးသန်းရောင်းဝယ်ရာ အချက်အချာနေရာဖြစ်သော အောင်တပ်ဆိပ်ကမ်းတွင် ဒတ်ချ်နှင့် ပေါ်တူဂီတို့အား ကုန်တိုက်များ ဖွင့်လှစ်ခွင့်ပြုထားသည်။ ဘင်္ဂလား၊ အိန္ဒိယဒေသနှင့် အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစု ဆိပ်ကမ်းတစ်ခုခုသို့ သင်္ဘောများအနေနှင့် ရိက္ခာဖြည့်တင်းရန်လည်းကောင်း၊ ကုန်သွယ်ရန်အလို့ငှာလည်းကောင်း မြောက်ဦးဆိပ်ကမ်းသို့ မဖြစ်မနေ ဆိုက်ကပ်ကြရသည်။

ဤနည်းဖြင့် မြောက်ဦးမြို့တော်သည် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်၏ အရှေ့ကမ်းခြေတစ်လျှောက် ကုန်သွယ်ရေးဗဟိုအချက်အချာဌာန ဖြစ်လာခဲ့ပေသည်။ အကြွယ်ဝဆုံး ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အေဒီ ၁၅၁၇ ခုနှစ်တွင် ခေတ်မီအမြောက်လက်နက်များ တပ်ဆင်ထားသော ပေါ်တူဂီသင်္ဘောများ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ မူလကပင်၊ ပင်လယ်တွင် ကြီးပြင်း၍ ရေကြောင်းဆိုင်ရာဘက်တွင် ကျွမ်းကျင်ပြီးဖြစ်နှင့်ကြသော ပင်လယ်ပျော်ရခိုင်သားတို့အဖို့ အနောက်တိုင်းအတတ်ပညာရှင်တို့အား တပည့်အဖြစ် ကောင်းစွာ မွေးမြူနိုင်ခဲ့သည်။ အသုံးချနိုင်ခဲ့သည်။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်တစ်လွှားတွင် ရခိုင်ရေတပ်မတော်သည် ခေတ်မီအမြောက်လက်နက်များ တပ်ဆင်ထားသော သင်္ဘောများဖြင့် ကင်းလှည့်စောင့်ကြပ်နိုင်ခဲ့ပေသည်။ ဘင်္ဂလီစာရေးဆရာတစ်ဦး

ရေးသားသော "ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်မှ ရခိုင်ရေသူရဲများ (Magh raider in Bangal) စာအုပ်တွင် သင်္ဘောတစ်သောင်းခန့်နှင့် မရေမတွက်နိုင်သော အမြောက်လက်နက်များ တပ်ဆင်ထားကြောင်း၊ ပစ်ခတ်လိုက်သော အရှိန်ကြောင့် ပင်လယ်ပြင် လှိုင်းဖွေးဖွေး ထစေကြောင်း ရေးသားထားပေသည်။ ယခုအခါ မြောက်ဦးခေတ် အမြောက်လက်နက်အချို့ကို မြောက်ဦးပြတိုက်နှင့် စစ်တွေမြို့ ပွိုင့်ကမ်းခြေတွင် တွေ့နိုင်ပေသည်။

မြို့တော်ကာကွယ်ရေး အစီမံတို့ကိုလည်း မြောက်ဦးတွင် စိုးစံခဲ့ကြသည့် ဘုရင်အဆက်ဆက်သည် ဂရုတစိုက် စီမံဆောင်ရွက်ခဲ့ကြရာ ခံတပ်မြို့အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ အရှေ့တိုင်း အင်ဒိုချိုင်းနား ယဉ်ကျေးမှု မြို့ပြတည်ဆောက်ဟန်နှင့် မတူ တစ်မူထူးခြားကြောင်း တွေ့ရသည်။ တည်နေရာအားဖြင့် တောင်ကြောတောင်စွယ်များအလယ်တွင် တည်ရှိရာ၊ ထိုသို့သော သဘာဝကုန်းတို့ကို အခြေပြု၍ ဆည်သင့်ကဆည်၍ ဖို့တန်က ဖို့၊ ဆက်တန်က ဆက်ဖြင့် မြေသားနှင့် ကျောက်သားရောနှောကာ မြို့ရိုးတံတိုင်းများ တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ မြို့ရိုး၏ အတွင်းဘက်တွင် သူရဲပြေး၊ သူရဲခိုများကို လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်စွာ ဖောက်လုပ်ထားသည်။ မြို့ရိုးနှစ်ခုဆုံရာ တောင်ကုန်းထိပ်များတွင် အခိုင်အမာခံတပ်များကို ကျောက်တုံးကြီးများဖြင့် ခိုင်ခိုင်ခံ့ခံ့ ဆောက်လုပ်ထားသည်။ ခေတ်မီသော အမြောက်ကြီးများကို အဆိုပါခံတပ်ကြီးများတွင် လည်းကောင်း၊ အချက်အချာကျသော နေရာတိုင်းတွင်လည်းကောင်း၊ တပ်ဆင်ထားသည်။ အနေအထားအရ တောင်ကုန်းတောင်စွယ်များကြားတွင်ရှိ သဘာဝရေအိုင်ကြီးများနှင့် နည်းဗျူဟာမြောက် ပြုပြင်ထားသော ကျုံးများကို တွေ့ရသည်။ ကျုံးစို (Wet moat) ကို ကျုံးခြောက် (Dry moat) ဖြစ်စေရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ တစ်ဖန် ကျုံးခြောက်ကို ကျုံးစိုအဖြစ်သို့ လည်းကောင်း၊ ပြောင်းလဲနိုင်ရန် ရေတံခါးရှင်များ တပ်ဆင်ထားသည်။ ရေကျုံးများမှာ ဤကဲ့သို့ ကာကွယ်ရေးအတွက်

သက်သက်ပြုလုပ်ထားခြင်း မဟုတ်ပေ။ သောက်သုံးရေအတွက် လည်းကောင်း၊
ခြောက်သွေ့သော ရာသီတွင် စိုက်ပျိုးရန်အတွက် လည်းကောင်း ကျွမ်းကျင်စွာ
တိုင်းတာပြုလုပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ယနေ့ မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ လာရောက်ကြသော ဧည့်သည်များအတွက်
အဆုဆုသော ဘုရားများအပြင် မြောက်ဦးခေတ် ထွန်းကားခဲ့စဉ်က စီမံပြုပြင်ခဲ့သော
ကျုံး၊ မြို့တံခါး၊ တံတိုင်း၊ ပြအိုး၊ ပစ္စင်၊ သူရဲပြေးများကို ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်အဖြစ်
ယနေ့တိုင် တွေ့မြင်နိုင်ကြပေသည်။ ကျောက်သားပကတိဖြင့် သေသပ်တိကျစွာ
ဆောက်လုပ်ထား၍ လည်း ရာသီဥတုဒဏ်ကို ကြန့်ကြန့်ခံနိုင်ခြင်း ဖြစ်ဟန်တူသည်။

မြောက်ဦးခေတ်တွင် နိုင်ငံအသီးသီးမှ ကုန်သွယ်မှုကိစ္စဖြင့်
ကုန်သည်များ လာရောက်ကြသည့်အပြင် ဘုရင်မင်းမြတ်ထံ သက်စွန့်ဆံဖျား
မင်းမှုထမ်းကြသူများလည်း တွေ့ရသည်။ ပေါ်တူဂီကြေးစားစစ်သားများနှင့်
ဂျပန်ဆာမူရိုင်း ဓားသမားတို့မှာ ထင်ရှားကြသည်။ အင်းဝ၊ ပဲခူး၊ မဂိုစစ်တပ်နှင့်
ဆင်တပ်မတော်၏ စစ်ရေးပြေး အခမ်းအနားကို မန်နရစ်သည် တအံ့တဩဖြင့်
မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။

မြောက်ဦးနန်းဆက်တစ်လျှောက် နှစ်ပေါင်းရာနှင့်ချီ၍
ပြင်ပအန္တရာယ်များ ကင်းဝေးပြီး အေးဆေးသာယာစွာ မင်းဆက်မပြတ်
အုပ်ချုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ မပြောပလောက်သော စစ်ပွဲလေးများ
ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သော်လည်း ရက်တိုတိုနှင့် အောင်ပွဲဆင်နိုင်ခဲ့သည်။ ပြည်သူလူထု
မကျေနပ်၍ ဆူပူတော်လှန်သည်ဟူ၍ လည်း မရှိခဲ့။ ဤသို့ ဖြစ်ရသည်မှာ
တိုင်းပြည်ချမ်းသာကြွယ်ဝ၍ ပြည်သူများ ချောင်လည်ကြသည့်ပြင် ခန္တီတရားနှင့်
ပြည့်စုံသော ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမရှိခြင်းနှင့် စနစ်ကျသော အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊
ဓမ္မသတ်၊ ဖြတ်ထုံးများရှိခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်ပေသည်။

ရခိုင်ပြည်ကြီးကို မြောက်ဦးခေတ်အချိန်က တိုင်းကြီး ၁၂ တိုင်းခွဲ၍
ဘုရင်ခံများ ခန့်အပ်ကာ အုပ်ချုပ်စေသည်။ ဘုရင်ခံများ သို့မဟုတ်

ဘုရင်ငယ်များသည် ဆွေတော်မျိုးတော်များ ဖြစ်ကြ၍ မြောက်ဦးမြို့သို့ နှစ်စဉ်အခွန်ဘဏ္ဍာများ ဆက်သီရိသုဓမ္မရာဇာညွှတ်အပြင် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ သစ္စာခံပွဲအခမ်းအနားသို့ မပျက်မကွက် တက်ရောက်ရမည် ဖြစ်သည်။

ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီး ထွန်းကားသော ခေတ်ဖြစ်သည့်အပြင် စီးပွားရေးဘက်တွင်လည်း ချမ်းသာကြွယ်ဝကြလေရာ မင်းနှင့်ပြည်သူ ကြည်ဖြူစွာ လက်တွဲ၍ စေတီ၊ ပုထိုး၊ ကျောင်း၊ ကန်၊ ဇရပ်များကို မြောက်ဦးမြို့တော်အတွင်း တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့ကြပေသည်။ ယခုတိုင် မြို့စားများအမည်ဖြင့် စေတီပုထိုးများ တွေ့ရသေးသည်။

မြောက်ဦးခေတ် ဘုရင်တို့သည် သာသနာရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရာတွင် လူတန်းစာရွေးလေ့ မရှိကြ၊ အယုတ်အလတ် အမြတ်မရွေး သဒ္ဓါပွားသလောက် ရက်ရက်ရောရော လှူဒါန်းကိုးကွယ်ခွင့် ပြုထားသည်။ ရှစ်သောင်းဘုရား၏ အရှေ့ဘက် ကိုက် ၄၀၀ အကွာရှိ င/ဝိသည်မ စေတီသည် သာမန် င/ဝိရောင်းသော ဈေးသည်တစ်ဦး၏ အလှူဒါနဖြစ်ကြောင်း သိရပေသည်။ ရခိုင်ပြည်သူပြည်သားများကား အလှူဒါန ရက်ရောကြပေစွ။

မြောက်ဦးမြေပြင်အနှံ့ လက်ညှိုးထိုးမလွဲ တည်ထားကိုးကွယ်ကြသော စေတီပုထိုးများအပြင် ရှေးဟောင်းအမွေအနှစ်များ ဖြစ်သည့် ကျုံး၊ မြို့ရိုး၊ တံတိုင်း၊ ပြအိုး၊ ပစ္စင်၊ နန်းမြို့တို့ကိုပါ ထူးထူးခြားခြား တွေ့မြင်ရသူများအဖို့ တစ်မျိုးတစ်ဘာသာ ခံစားမိပေလိမ့်မည်။ ဤမျှများပြားလှသော ယဉ်ကျေးမှု လက်ရာများက တစ်ချိန်က မြောက်ဦးခေတ် ကောင်းစားစဉ်က အတိတ်သမိုင်းကို ပြန်ပြောင်းမြင်ယောင်လာစေသည်။ မြောက်ဦးမြို့၏ ကြီးကျယ်ခမ်းနားမှုကို ထောက်ပြနေသယောင်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် ရခိုင်ဘုရင် နေပြည်တော်၏ အကြောင်းနှင့် မြို့တော်၏ အမည် မည်သို့ မည်ပုံ ရရှိလာသည်ကို ဖော်ပြပါမည်။

လက်အောက်ခံဘုရင် နိုင်ငံများ၏ သရဖူအထွဋ်အထိပ်အားထားရာ နေပြည်တော်ကြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤနေပြည်တော်ကြီးသည် သာယာလှပသော တောင်ကြားတွင် တည်ရှိသည်။ နေပြည်တော်တည်ရှိရာ တောင်ကြားပမာဏမှာ (၄၅)မိုင်ခန့် ရှိ၍ တောင်တန်းသဖွယ် ဝိုင်းရံထားလျှက် ရှိပေသည်။ အတွင်းဘက်ကျသော တောင်ကြားများကို ပြင်ဆင်၍ တောင်ထိပ်မှ တောင်ခြေရင်းထိ ဝင်နိုင်ထွက်နိုင်သော တံခါးလိမ်၊ တံခါးကောက်များပေါ်တွင် အမြောက်ကြီးများကို အစီအရီ တပ်ဆင်ထားသေးသည်။ စစ်မက်လိုလားသော အခြားနိုင်ငံများ၏ ရန်မှ ကာကွယ်ရန် တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာ သဘာဝအတားအဆီးများဖြင့် ပြည့်သော ခံတပ်မြို့အား လွယ်လွယ်ကူကူနှင့် တိုက်ခိုက်နိုင်မည် မဟုတ်ပါချေ။

မြို့တော်၏ အလယ်ခေါင်ကို မြစ်တစ်စင်း ဖြတ်သွားရာ သဘာဝမြစ်လက်တက်များဖြင့် ခက်ဖြာစီးဆင်းလျက် ရှိပါသည်။ ဤသို့ မြစ်ချောင်းများပေါ်တွင် လှေကြီးလှေငယ်များဖြင့် သွားနေကြရာ မြောက်ဦးမြို့ ပြည်သူပြည်သားများ၏ အဓိကခရီးသွားလာရေးမှာ ရေကြောင်းကိုပင် အသုံးပြုလျက်ရှိကြောင်း သိသာနိုင်လှပါသည်။ ထိုသမ္ဗန်များမှာ ဘုရင့်လှေများလည်း ပါသလိုပင် ပုဂ္ဂလိကလှေများလည်း ပါရှိသည်။ လှေများပေါ်တွင် အမျိုးမျိုးသော စားသောက်ကုန်ပစ္စည်းများ၊ ဆန်၊ အရက်၊ အသား၊ ငါးစို၊ ငါးခြောက်၊ ထောပတ်၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ သစ်သီးဝလံများ တင်ဆောင်ပြီး မြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက် တစ်မြို့လုံး ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားကြပေသည်။ ဈေးနှုန်းလည်း အလွန်ချိုသာလှသည်။ ထိုပစ္စည်းများကို ဈေးဟု ခေါ်သောနေရာများ၌ လည်း လွယ်လွယ်ကူကူ ဝယ်ယူနိုင်ကြသည်။

ဤမြစ်ကြောင်းမှ ပင်လယ်သို့ ထွက်ရန် လမ်းနှစ်ခုရှိပေသည်။ ပထမလမ်းမှာ သင်္ဘောဆိပ်မှလမ်းဖြစ်၍ ဒုတိယလမ်းမှာ နိုင်ငံခြားသားများ အများအပြား နေထိုင်ကြသော ဒိုးဘက်ဇီး (Doxbazi) ၏ ဘေးနားလမ်း ဖြစ်သည်။

ဒီရေတက်သောအခါတွင် ရေတံခါးခုနစ်ပေါက်မှ အရှိန်ပြင်းစွာ
မြည်ဟီးဝင်ရောက်လာတတ်ပြီး ကျသောအခါလည်း အရှိန်နှင့်ပင်
ကျသွားတတ်သည်။ ဒီရေထရက်များတွင် ဤဖြစ်စဉ်ကို ပိုတွေ့ရသည်။
ဤအချိန်တွင် လှေငယ်များ ဝင်ထွက်သွားလာနေကြသည်ကို ကြည့်ရှုရသည်မှာ
စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ် ဖြစ်သည်။ ပြင်းထန်သော ရေစီးကြောင့် လှေငယ်များမှာ
လူးလှိမ့်နေပေရာ ကျွမ်းကျင်သော တက်မကိုင်ပါမှသာ သက်သာရာရပေသည်။
အခါတရံ လှေများမှောက်၍ ပစ္စည်းများ ဆုံးရှုံးသော်လည်း အသက်အန္တရာယ်
မထိခိုက်ချေ။

မြို့တော်ရှိ အိမ်များမှ အလွန်မာသော ကြိမ်နှင့် ဝါးများကို အသုံးပြု၍ ဆောက်လုပ်ထားကြသည်။ အမိုးများမှာ ဒေသအခေါ် အုန်းလက် (ခနီ)ဖြင့် မိုးထားသည်။ အိမ်များကို ရာထူးဌာနန္တရ အဆင့်အလိုက်သော်လည်းကောင်း၊ ငွေကြေးချမ်းသာမှုအရသော် လည်းကောင်း၊ ကွဲပြားသိရှိနိုင်အောင် ဆောက်လုပ်ထားကြသည်။ ကြိမ်များဝါးများဖြင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းကောင်းစွာဖြင့် ရောင်စုံအကွက်များ ဖော်ထားသည်မှာ သေသပ်လှပရှုမငြီးဖွယ် ဖြစ်ပေသည်။

အဆိုပါ အိမ်များမှာ သံမှိုကို လုံးဝမသုံးဘဲ အလွန်ခိုင်ခံ့သော ဘင်္ဂလားကြိမ်ဖြင့် ချည်နှောင်ထားသည်။ ဘင်္ဂလားကြိမ်များဖြင့် ချည်နှောင်သော အိမ်တိုင်သစ်သားတိုင်ဖြစ်ပါက ၁၂ နှစ်မှ ၁၅ နှစ်အထိ တာရှည်ခံလေသည်။ အချို့သော မင်းညီမင်းသားနှင့် ရာထူးဌာနန္တရ ရှိသူများ၏ အိမ်များအခန်းများမှာ သစ်သားဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားပြီး ပန်းပုလက်ရာများဖြင့် လည်းကောင်း၊ ရွှေချ၍ လည်းကောင်း၊ အရောင်အသွေးကောင်းသော ကြွေရည်သုတ်၍ လည်းကောင်း အလှပင်ဆင်ထားကြပေသည်။

ရွှေနန်းတော်ကြီးတွင်လည်း အထက်ဖော်ပြခဲ့သော ပစ္စည်းများနှင့် ပြုလုပ်ထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ သို့သော် ရွှေနန်းတော်ကြီးတွင် ဆောက်လုပ်ထားသော နန်းတော်တိုင်ကြီးများမှာ ညီညာဖြောင့်တန်းပြီး အချိုးအစားကျနပေသည်။ ဤမျှရှည်လျားဖြောင့်တန်းသော သစ်လုံးများ ရရှိသည်မှာ အံ့ဩဖွယ်ပင် ဖြစ်တော့သည်။ အတွင်းဘက်ရှိ နန်းတော်တိုင်ကြီးများမှာ လုံးလုံးလျားလျား ဖြောင့်တန်းကြသည်။ ရွှေနန်းတော်အတွင်းရှိ အခန်းများတွင် နံ့သာဖြူ၊ နံ့သာနီ၊ ကရမက် စသော အမွှေးရနံ့များရှိသည့် သစ်သားများဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။ ဤသို့သော သဘာဝသစ်များ၏ ရနံ့များမှာ ဝင်ရောက်လာသော သူများအဖို့ နှစ်သက်မွေ့လျော်ဖွယ်ရာ ဖြစ်ပေသည်။

ဤရွှေခန်းတော်ကြီးအတွင်းတွင်ပင် ရွှေအိမ်တော်ဟု ခေါ်ကြသော ရတနာခန်းတစ်ခုလည်း ရှိသည်။ အဘယ်ကြောင့် ရွှေအိမ်တော်ဟု ခေါ်ရသနည်းဟူမူကား ခန်းမကြီး၏ မျက်နှာကြက်တစ်ခုလုံးတွင် အသန့်စင်ဆုံးသော ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ဗူးနွယ်ပင်တစ်စပင်ကို ခန်းလုံးပြည့် ပြုလုပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ဗူးပင်တွင် ရတနာရွှေစင်အတိဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ဗူးသီးတစ်ရာကျော်မှသီးလျက် တန်ဆာဆင်ထားလေသည်။ ထိုရွှေသီးများသည် ရွှေဖရုံသီးတမျှ ကြီးမားပြီး အသီးတစ်လုံးစီသည် (၁၀)ပိဿာ သို့မဟုတ် စပိန်ပေါင် (၄၀)ခန့်ရှိသည်ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။ ၎င်းပြင် ဤရတနာခန်းမတွင် ပကတိလူအရွယ်တမျှ ကြီးမားသော ရွှေရုပ်တုကြီး ခုနှစ်ခုလည်း ရှိတန်သေးသည်။ ဤရုပ်တုများမှာ အခေါင်းဖြစ်သော်လည်း ရွှေသားမှာ နှစ်လက်မခန့် ထူသည်ဟု သိရသည်။ သို့သော် ရုပ်တုများနှင့် ပတ်သက်၍ ကျွန်ုပ်မေးမြန်းစုံစမ်းခဲ့ရာ အမျိုးမျိုး အကွဲကွဲအပြားပြား ဖြေကြားကြ၍ အလေးချိန်မှန်ကို မသိရှိခဲ့ပါ။ ဤရုပ်တုများ၏ နဖူး၊ ရင်ဘတ်၊ လက်မောင်းနှင့် ခါးတို့တွင် အဖိုးတန်ကျောက်မျက် ရတနာများဖြစ်သော ပတ္တမြား၊ မြ၊ နီလာနှင့် တောက်ပသော စိန်ကောင်းများ ဆင်ယင်ထားပေသည်။

၎င်းရတနာများမှာ သာမန်ရတနာများထက် အရွယ်အစားကြီးမားကြပါသည်။ ဤရတနာခန်းမအတွင်းတွင်ပင် ရွှေအိုးကြီး ရှစ်လုံးရှိပါသေးသည်။ တစ်ခုစီသည် လက်ဝါးလေးဝါးခန့်မြင့်၍ အဝန်းမှာ ခုနှစ်လက်ဝါးရှိကာ အထူမှာ တစ်လက်မခန့်မြင့်၍ အဝန်းတစ်ဆယ့်သုံးလက်ဝါးရှိသော ရွှေခွက်ကြီးကိုးခွက်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။

ခန့်ညားထည်ဝါ၍ အလွန်ကြွယ်ဝသော ရတနာခန်းမအတွင်းတွင် အလွန်ရှေးကျပြီး တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော တောင်ငူမှ မူလဘူတ ပတ္တမြားနားဧကင်းတစ်စုံလည်း တွေ့ရသည်။ ဤရတနာကြောင့်ပင် ယိုးဒယား (ထိုင်း)၊ ပဲခူး၊ တောင်ငူ၊ ဗမာ၊ အင်းဝ၊ ရှမ်း၊ ရခိုင်နှင့် မဂိုတို့သည်

ရှေးကလည်းကောင်း၊ လက်ရှိအချိန်တွင်လည်းကောင်း၊ စစ်ခင်းခဲ့ကြလေသည်။
ဤသို့ အံ့ဩဖွယ်ထူးဆန်းသော ရတနာကို လက်နှစ်ဝါးခန့်
စတုရန်းပုံရွှေကြုတ်ထဲတွင် သိမ်းဆည်းထားကြလေသည်။ ယင်းရွှေကြုတ်ထဲတွင်
အလွန်အနုပညာလက်ရာ မြောက်လှသော အမျိုးမျိုးသော သစ်ခက်များ၊ ပန်းများ၊
ငှက်များကို ထွင်းထုထားပေသည်။ စိန်၊ ပုလဲ၊ ပတ္တမြား၊ စသော လှပသော
ရတနာများကိုလည်း ကြားလုပ်၍ ဆင်ယင်ထားရာ ပို၍ ပဏာရစေလေသည်။
ဤကြုတ်ငယ်ကို ရတနာခန်းမ၏ အလယ်ခေါင်တွင်ရှိသော စတုရန်းပုံ
ရွှေစားပွဲငယ်ပေါ်တွင် တင်ထားသည်။ ဤရွှေစားပွဲငယ်မှာ လက်ဝါးသုံးခုစာမျှရှည်၍
အဖိုးတန်ရတနာများ စီခြယ်ထားပါသည်။ လူများတက်မက်လောက်အောင်
သာမန်ရွှေနှင့် ပုလဲများဖြင့် အလှဆင်ထားသော ဖြူဖွေးသည့် ဖဲထည်ဖြင့်
ဖုံးအုပ်ထားသည်။ အမှန်ဝန်ခံရသော် ကျွန်ုပ်သည် အလားတူရတနာမျိုးကို
အခြားသော အရှေ့တိုင်းနိုင်ငံတော်တော်များများတွင် မြင်တွေ့ဖူးသော်လည်း
သူတို့က ရွှေကြုတ်ကို ဖွင့်ပြ၍ ပတ္တမြားနားချောင်းကို ကျွန်ုပ်မြင်တွေ့ရသည့်
တစ်ခဏတွင် အံ့ဩမှုဖြင့် အတန်ကြာ ငေးငိုင်းနေမိပေသည်။ နားကပ်၏
ထူးခြားသော တောက်ပြောင်မှုသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ မျက်စေ့ကို ကျိန်းစပ်စေလေသည်။

ဤနားချောင်းကို ပတ္တမြားနှစ်လုံးဖြင့် တစ်ရံပြုလုပ်ထားလေသည်။
ပိရမစ်ပုံသဏ္ဌာန်ရှိ၍ လက်သန်းခန့်ရှည်ပေသည်။ အဝန်းမှာ ကြက်ဥလုံးငယ်မျှ
ကြီးမားသည်။ ဤမျှအဖိုးတန်နားချောင်းကို ရခိုင်ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ဘိသေက
မင်္ဂလာအခမ်းအနာနှင့် အရေးကြီးသော မင်းခမ်းမင်းနားမှတစ်ပါး အမြဲတမ်း
ဝတ်ဆင်လေ့မရှိပေ။ နားချောင်းဟူသော ဝေါဟာရများ နားတွင်တွဲ နားဆွဲဟူသော
ဝေါဟာရနှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ နားကွင်းဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြသည်။ ရခိုင်၊
ပဲခူးနှင့် မြန်မာလူမျိုးတို့ ဝတ်ဆင်လေ့ရှိကြသည့် နားချောင်းဝတ်ရန်
ရည်ရွယ်ချက်ကြောင့် ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် နားကို အပေါက်ဖောက်ထားကြပြီး
အလေးတစ်ခုခုကို ထည့်ဆွဲထားလေ့ ရှိကြသည်။ သို့ကြောင့်ပင် ၎င်းတို့၏

နားရွက်မှာ ပခုံးနားထိလုနီးတိုင် တွဲရွဲကျလာသည်။

နန်းတော်အတွင်းဘက် တစ်နေရာတွင် ပဲခူးကို အုပ်ချုပ်ခဲ့သော ဘုရင်တစ်ပါး၏ ရုပ်တုကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းဘုရင်က သတ်ရန် အမိန့်ပေးပြီးသော သမိန်ဒီကတန် (Xemi Decatam) ဆိုသော ပဲခူးမင်းသားတစ်ပါးကပင် အဆိုပါဘုရင်အား လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခဲ့လေသည်။

ထိုဘုရင်သည် (Varela) တစ်ဦး ပိုင်ဆိုင်သော ဆင်ခြေဖုံးရပ်ကွက်ရှိ အိမ်ငယ်တစ်ခုတွင် စစ်သည်လေးထောင်နှင့်အတူ စခန်းချနေခဲ့သည်။ ၎င်းသည် (Martavan) မုတ္တမတွင် ပုန်ကန်သော မြို့စားကို ချီတက်တိုက်ခိုက်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် စစ်သားများ စုဆောင်းရန် အမိန့်ပေးထားသည်ကို စောင့်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်ညတွင် သမိန်ဒီကာတန်သည် ပဲခူးစစ်သား ခြောက်ရာနှင့်အတူ ထိုအိမ်ငယ်အတွင်းသို့ မမျှော်လင့်ဘဲ ရုတ်တရက် ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်လေသည်။ ကံအားလျော်စွာပင် မင်းသား ဝမ်းသွားနေသော ရောဂါကြောင့် အိမ်သာထဲတွင် အခိုက်အတန့်အားဖြင့် အလုပ်များနေစဉ်ပင် တွေ့ရှိရ၍ အံ့သြမှုဖြင့် ကြက်သေသေနေစဉ် ကွပ်မျက်လိုက်လေသည်။ မြန်မာတို့အဖို့ကား သူရဲကောင်း၊ သူတော်ကောင်း (Saint) တစ်သီး ဖြစ်ပေရာ သူ့အတွက် ရည်ရွယ်၍ ဘုရားတစ်ဆူ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့လေသည်။ အကြောင်းမှာ ၎င်းဘုရင်သည် သူ့နိုင်ငံအရှိန်အဝါ တိုးတက်ရေးအတွက် များစွာ စွမ်းဆောင်ခဲ့ခြင်းကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ သူ့ကို ထာဝရ သတိရစေရန် ရည်ရွယ်၍ သူ၏ ပုံတူ ရုပ်တုတစ်ခုကို သွန်းလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် ပဲခူးသားတို့၏ လက်ချက်ဖြင့် သေလုနီးဆဲဆဲတွင် လက်ဆောင်အဖြစ် ကြေးသွန်းရုပ်တုတစ်ခုကို ကသောမမြော သွန်းလုပ်ခဲ့ကြလေသည်။ ဤရုပ်တုသည် အလွန်ပင် သဘာဝကျရာ ကြောက်စိတ်ဖြင့် ဖြူပတ်ဖြူရော်ဖြစ်နေသော မျက်နှာနှင့် အားနည်းပျော့ခွေနေသော ကိုယ်ခန္ဓာသဏ္ဌာန်တို့မှာ မည်သူမျှ မအံ့သြဘဲ မနေနိုင်အောင်ပင် ဖြစ်ရလေသည်။ ၎င်းရုပ်တုကို သတ္တုဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော

စားပွဲပေါ်တွင် ထိုင်ခိုင်းထားပြီး သူ့ပတ်လည်တွင် ကြေးဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော သတ္တဝါဆန်းများကို အံ့မဆန်း အရွယ်အစားဖြင့် ထုလုပ်ထားလေ့ရှိသည်။ လက်တွင် တင်းပုတ်များကိုင်ဆောင်ထားသော တစ်ဆယ့်ခြောက်လက်ဝါး (ခုနစ်ပေခန့်)မြင့်သော ဘီလူးအထီးအမ လေးကောင်၏ ရုပ်တုများမှာလည်း ကြောက်ခမန်းလိလိပင် ဖြစ်သည်။ ဤရုပ်တုများနှင့်အတူ နောက်ထပ် ကြောက်ခမန်းလိလိ တိရစ္ဆာန်တစ်ကောင်မှာ ကြေးဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ဆင်တစ်ပိုင်း နွားတစ်ပိုင်း ကြေးရုပ်ပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းအမြင့်မှာ တစ်ဆယ့်တစ်လက်ဝါး (ငါးပေကျော်) ခန့် ရှိသည်။ ကြေးသွန်းပညာဖြင့် လက်ရာကံမြောက် သွန်းလုပ်ထားသော အခြားသော ကြေးတိရစ္ဆာန်ရုပ်များလည်း အစီအရီပင် ရှိသေးသည်။ သို့သော် သာမန်အရွယ်အစားမျှသာ ဖြစ်သည်။

သူတို့ ပြောပြချက်အရ အဆိုပါဘီလူးကြီးလေးကောင်၏ ရုပ်တုများမှာ အဖိုးတန်းကျောက်မျက် ရတနာများဖြင့် ဆင်ယင်ထားခဲ့ကြောင်း ထားရာအခန်းတွင်လည်း ၎င်းတို့ (ကျောက်မျက်ရတနာများ) ရှိကြောင်း အရိပ်လက္ခဏာများ တွေ့ရသည်။ မြန်မာရာဇဝင်စာအုပ်များ မှတ်တမ်းများတွင်လည်း ဘုရင့်ရုပ်တုအခေါင်းထဲတွင် တန်ဖိုးကြီးမားသော အဖိုးတန်ကျောက်မျက်ရတနာများ ရှိခဲ့ကြောင်း၊ ယခုထက်တိုင် ဝမ်းဗိုက်ဒ၏ လက်ယာဘက်တွင် ကျောက်မျက်ရတနာ ထုတ်ယူသွားရာ အပေါက်ကို တွေ့မြင်ရသေးသည်။ ဤရုပ်တုကို ကြည့်ရှုရန် လာရောက်ကြသူများသည် ကြည်ညိုလေးစားကြ၍ အမွှေးနံ့သာဆီများဖြင့် သုတ်လိမ်းကြသည်။ ဝမ်းပျက်ရောဂါ ဖြစ်နေသောအခါ သူတို့ထံ ရေအပြည့်ပါသော ပုံးများဖြင့် လာရောက်ပြီး ရေချိုးကြသည်။ သူ့ကိုယ်မှ စီးကျလာသော ရေများကို စုဆောင်းပြီး ဝေဒနာရှင်အား ရောဂါပျောက်ကင်းအောင် တိုက်ကျွေးကြသည်။

ရွှေနန်းတော်နှင့် အတန်ငယ်လှမ်းသော နေရာတွင် လူတို့ဆည်ဖို့ထားသော ရေအိုင်တစ်အိုင် ရှိလေသည်။ သူတို့ပြောသော စကားအရမူ

သုံးဆယ်လိဂ် (Leagues) ရှည်သည်ဟု သိရသည်။ ဤရေအိုင်အတွင်းတွင် အတက်အလက်များ ဖြာထွက်၍ အရိပ်အာဝါသကောင်းသော ကျွန်းငယ်များ အလယ်ခေါင်တွင် တွေ့ရသည်။ သစ်သီးဝလံများဖြင့် သာသာယာယာရှိသော ကျွန်းငယ်များ ဖြစ်သည်။ ယင်းကျွန်းများတွင် ယောဂီရဟန်းများ သီတင်းသုံးနေထိုင်လျက် ရှိကြပါသည်။ ထိုရဟန်းများအနက် အချို့မှာ သိမ်များတွင် သီတင်းသုံး၍ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအဖြစ် နေထိုင်ကြသည်။ ကျွန်ုပ်သည် နိုင်ငံ၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာအကြောင်း ဖော်ပြသောအခါ ရေအိုင်အတွင်း လှေငယ်အများအပြား တွေ့ရသည်။ သို့သော် မြို့တော်နှင့်ကား ဆက်သွယ်၍ မရချေ။ အကြောင်းမူကား ဆည်ဖို့ထားသော ကမ်းပိတ်ဆည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်။

ဤနိုင်ငံ၏ ရှေးကျသော သမိုင်းမှတ်တမ်းများအဆိုအရ ဤကုန်းပိတ်အိုင်ကြီးကို ပဲခူးရန်မှ ကာကွယ်ရန် တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။ ဤသို့ လုပ်ရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အကယ်၍ ရန်သူတို့ မြို့ကို အဝိုင်းခံရပါက အနီးတဝိုက်တွင်ရှိသော မြို့အစွန်ဒေသများကို ဆုတ်ခွာနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးကြိုးစားမှုအနေဖြင့် ရေကန်ရှိ ရေများကို ဖော်ထုတ်ပစ်ရန် ဖြစ်သည်။ ဒလဟောစီးဆင်းလာသော ရေ၏ အရှိန်သည် မြို့တော်တစ်ခုလုံးကို ရေလွှမ်းမိုးစေမည်ဖြစ်ပြီး တစ်ချိန်တည်းတွင် ရန်သူအင်အားကိုလည်း ဖျက်ဆီးပစ်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ရခိုင်မြို့တော်ဖြစ်သော မြောက်ဦးမြို့တော်တွင် နိုင်ငံခြားကုန်သည်များ မပါဘဲ မြို့နေလူထု တစ်သိန်းခြောက်သောင်း (၁၆၀၀၀၀) ရှိသည်ဟု လူအများ ခန့်မှန်းကြပါသည်။ မြို့တော်တွင် ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုအတွက် ဘင်္ဂလား၊ မူဆယ်ပါတန်၊ တနင်္သာရီ၊ မုတ္တမ၊ အာရှန်ဂျာကာတို့မှ လာရောက်ကြသော နိုင်ငံခြားသား အများအပြား တွေ့ရသည်။ စစ်မှုထမ်းရန် ၎င်းအပြင် ကြေးစားစစ်သားအဖြစ် လည်းကောင်း၊ ကုန်သည်အဖြစ် လည်းကောင်း၊ လာရောက်ကြသော ပေါ်တူဂီ၊ ပဲခူး၊ မြန်မာ၊ မဂိုတို့ကိုလည်း တွေ့ရသည်။

ခရစ်ယန်ဘာသာဝင်များ၊ ဂျပန်များ၊ ဘင်္ဂလီများနှင့်
အခြားနိုင်ငံခြားသားများကိုလည်းကောင်း အများအပြား တွေ့ရသေးသည်။

ရခိုင်နေပြည်တော်ကို တောင်ဘက်ပဲခူးနေပြည်တော်နှင့် မြင့်မားသော
ပြည်တောင်တန်းနှင့် ပိုင်းခြားထားပါသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် ဘင်္ဂလားနှင့်
နယ်နိမိတ်စပ်လျက် ရှိသည်။ စစ်တကောင်းနှင့် မာန်အောင်ကျွန်းအပါအဝင်
နေဂရေအူအထိ ဒေသအားလုံး ပါဝင်သည်။ ကမ်းခြေဒေသဖြစ်၍ တစ်နှစ်ပတ်လုံး
လေကြမ်းတိုက်ခိုက်လျက်ရှိသည့် ကျွန်းများ၊ သင်္ဘောဆိပ်များ၊
ကမ်းခြေတစ်လျှောက် တွေ့ရှိရသော်လည်း စိတ်မချရချေ။
ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောအချို့အတွက် အန္တရာယ်များလှပေသည်။

မြောက်ဦးမြို့ကို AD ၁၄၃၀ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး
မြောက်ဦးအမည်ဖြင့် ရခိုင်မင်းဆက်တို့၏ မင်းနေပြည်တော် ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ ၁၅၄၀
ခုနှစ်တွင် မင်းဘာကြီးက တစ်ဖန် မြောက်ဦးမြို့တော်အား ထင်ရှားသော
ဘုရားပုထိုးများဖြင့် မွမ်းမံတန်ဆာဆင်ခဲ့၏ ။ ၁၆ ရာစုကုန်ခါနီး မှ မင်းဖလောင်းနှင့်
မင်းရာဇာကြီးတို့၏ လက်ထက်တွင် အခိုင်အမာမြို့ တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်း
ပြီးစီးခဲ့ပေသည်။

မြောက်ဦးမြို့ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးအတွက်
ရွေးချယ်သတ်မှတ်ခဲ့သော ၁၆၃၄ ခုနှစ်သည်ကား ယင်းအတွက်
အရေးပါအရာရောက်ဆုံးသော အခါသမယ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအချိန်ကား
ပြည်တွင်း၌ နှစ်ပေါင်းနှစ်ရာခန့် ငြိမ်းချမ်းသာယာမှုကြောင့် လည်းကောင်း၊
ဓနဥစ္စာကြွယ်ဝစွာ စုဆောင်းမိချိန် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါသမယသည်
ဖခင်ဘုရင်လက်မှ သားတော်လက်သို့ တိုင်းပြည်အာဏာကို နန်းလုပွဲများမရှိဘဲ
ငြိမ်သက်အေးချမ်းစွာ လွှဲပြောင်းပေးအပ်နိုင်ခဲ့သော မင်းဆက်စိုးစံနေချိန်လည်း
ဖြစ်ပေသည်။ ၁၆၃၄ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းမှစ၍ မြောက်ဦးမြို့တော်၏
ဩဇာအာဏာသည် ကျဆင်းယိမ်းယိုင်လာခဲ့ပေသည်။ ထီးနန်းလုခြင်းကား

နိယာမတရားသဖွယ် ဖြစ်လာပေသည်။

ဤကဲ့သို့ တစ်စတစ်စ အင်အားချည့်နဲ့လာရာမှ ၁၇၈၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာဘုရင်က မြောက်ဦးမြို့တော်အား သိမ်းပိုက်ခဲ့လေတော့သည်။ ၁၈၂၅ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့သည် မြန်မာဘုရင်ခန့်ထားသော မြို့ဝန်အား တိုက်ထုတ်လိုက်ကြကာ မြောက်ဦးမြို့တော်အား အိန္ဒိယအင်ပါယာအတွင်းသို့ သွတ်သွင်းလိုက်လေတော့သည်။ ယခုမူ ယင်းမြို့တော်ကြီးကား မြို့ဟောင်းအမည်ဖြင့် မြို့ပိုင်ရုံးစိုက်ရာ တောမြို့ကလေးတစ်ခုဖြစ်သာ ရှိနေပါတော့သည်။ အောက်၌ ကျွန်ုပ်ဆက်လက်ရေးသားတင်ပြသည်များမှာ မြောက်ဦးမြို့တော်၏ သမိုင်းအလှည့်အပြောင်းကာလ ဖြစ်သည့် ၁၆၃၄ ခုနှစ်တွင် တည်ရှိနေသော ယင်း၏ ပကတိအခြေအနေများကို ဖော်ပြရန် ကြိုးပမ်းထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ပူးတွဲဖော်ပြထားသော မြေပုံများမှာ မျက်မှောက်ကာလတွင် တည်ရှိနေသည့် အခြေအနေအတိုင်း ဖြစ်သည်မှန်သော်လည်း အထောက်အကူအဖြစ် တင်ပြထားခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ပထဝီအနေအထားအရဆိုလျှင် မြောက်ဦးမြို့၏ တည်နေပုံကား ထူးခြားလှပေသည်။ ယင်းမြို့သည် ပင်လယ်ကမ်းခြေမှ ကုန်းတွင်းပိုင်းသို့ မိုင် ၆၀ ခန့် ကွာဝေးသော နေရာတွင် တည်ရှိပေသည်။ သို့သော်လည်း မြောက်ဦးမြို့အား ဝန်းရံယှက်သွယ်ထားသည့် ရေနက်ချောင်းများမှတစ်ဆင့် ယင်းခေတ်အခါက အကြီးဆုံးဖြစ်သော ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများပင်လျှင် ယင်းမြို့တော်အထိ ရောက်ရှိနိုင်ခဲ့ကြပေသည်။

ဤအနေအထားကြောင့်ပင် မြောက်ဦးမြို့တော်သည် ဆိပ်ကမ်းမြို့တစ်ခု၏ အခွင့်သာချက်များကို ပိုင်ဆိုင်ထားရှိနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ရန်သူ့ရေတပ်များအနေဖြင့် အလစ်အငိုက် ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်နိုင်စွမ်း မရှိနိုင်ပေ။ အပြောကျယ်လှသည့် ဆန်စပါးစိုက်ခင်းကြီးများကလည်း မြောက်ဦးမြို့တော်နှင့်

တစ်ဆက်တည်း ဝန်းရံတည်ရှိနေပေသည်။ မြို့တော်၏ နောက်ကျောဘက်တွင်ကား မြန်မာပြည်မနှင့် ဆက်သွယ်ရန် တောင်တန်းကြီးများကို ဖြတ်ကျော်ဖောက်လုပ်ထားသော လမ်းဟောင်းကြီးတစ်ခု ရှိပေသည်။ အနောက်မြောက်ဘက်မှလည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် လွယ်ကူစွာ ကူးလူးဆက်ဆံနိုင်ပေသည်။

ယင်းကြောင့်ပင် မြောက်ဦးမြို့တော်သည် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော် အရှေ့ဘက်ကမ်းခြေရှိ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရာ ဗဟိုအချက်အချာ ဖြစ်ခဲ့ရသည်မှာ သဘာဝကျလှပေသည်။ မြောက်ဦးမြို့တော်အား တည်ဆောက်ထားပုံမှာ အင်ဒိုချိုင်းနားကျွန်းဆွယ်ရှိ အခြားသော မြို့တော်များ၏ တည်ဆောက်ပုံများနှင့်မတူ တစ်မူထူးခြားပေသည်။ အင်ဒိုချိုင်းနားကျွန်းဆွယ် အစဉ်အလာ မြို့တော်တည်ဟန်များတွင် မန္တလေးမြို့တော်ကို ထင်ရှားသော စံနမူနာအဖြစ် ယူဆထားခဲ့ကြပေသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ မြောက်ဦးမြို့၏ မြို့ရိုးများကို နံရံလေးဘက်ဖြင့် ထောင့်မှန်စတုရန်းပုံ ဝန်းရံထားခြင်း မရှိ၊ မြို့တွင်းရှိ လမ်းများကိုလည်း ထောင့်မှန်ကျကျ ဖြတ်သန်းဖောက်လုပ်ထားခြင်း မရှိ။

မြို့ကွက်သဏ္ဌာန်ကို တိကျစွာမဖွဲ့၊ မြို့တော်တည်နေရာ မြေမျက်နှာသွင်ပြင် အနေအထားပေါ် မူတည်၍ သာ ဆောက်လုပ်ထားရပေသည်။ မြို့တော်၏ ဗဟိုတွင် နန်းတော်ကုန်း ရှိသည်။ ယင်းနန်းတော်ကုန်းကို ပေ ၆၀ ခန့်မြင့်သော သဘာဝတောင်ကုန်းတစ်ခုပေါ်တွင် တည်ထား၍ ကျောက်သားတံတိုင်းသုံးဆင့်၊ ကျုံးတစ်ခုဖြင့် ကာရံထားပေသည်။ တောင်ကုန်းထိပ်တွင် နန်းမဆောင် ရှိသည်။ ယနေ့တိုင် တွေ့ရှိရသော ကျောက်သားအုတ်မြစ်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ယင်းနန်းမဆောင်ကို သစ်သားတစ်ပိုင်း၊ ကျောက်သားတစ်ပိုင်းဖြင့် ဆောက်လုပ်ခဲ့ဟန် ရှိသည်။ သို့သော်လည်း မန်နရစ်၏ ဖော်ပြချက်အရဆိုလျှင် နန်းမဆောင်ကို အဓိကအားဖြင့် သစ်သားများဖြင့်သာ ဆောက်လုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ရပေမည်။ နန်းမဆောင်ကို

လွန်စွာကြီးမား၍ ထူးထူးခြားခြား ရှည်လျားဖြောင့်မတ်လှသည့် သစ်လုံးတိုင်များဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားသည် ဖြစ်ရကား၊ မြင်သူတိုင်းက ဤမျှမြင့်မားဖြောင့်တန်းသည့် သစ်ပင်ကြီးများ ရှိမှရှိပါလေစဟူ၍ သံသယဝင်စရာ ဖြစ်ပေသည်။ အတွင်းဘက်ရှိ နန်းတိုင်ကြီးများအား ရွှေပိန်းချထားသည်။

နံရံအထက်အောက်အပြည့် ရွှေပိန်းချထားသော ခန်းမဆောင်တစ်ခုလည်း ရှိပါသည်။ ဤသို့ ဖော်ပြထားသည့် အသေးစိတ်အချက်အလက်နှစ်ခုအရ ၁၆၃၄ ခုနှစ်က တည်ရှိခဲ့သော မြောက်ဦးမြို့တော်၏ နန်းတော်သည် ယင်း၏ နောင်နှစ်ပေါင်း နှစ်ရာငါးဆယ်ရာကြာသည့်အချိန်တွင် သီပေါဘုရင်လက်ထက် မန္တလေးမြို့တော်ရှိ နန်းတော်နှင့် ဆင်တူကြောင်း သိရပေသည်။ မြောက်ဦးမြို့တော်သည် ဘင်္ဂလားနယ်စပ်တွင် တည်ရှိသည်မှန်သော်လည်း မြို့တော်တည်ဟန်နှင့် နန်းတည်ဟန်တွင် အိန္ဒိယဟန် မပါ၊ မြန်မာ့ဟန်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ရခိုင်အမျိုးသားတို့သည် အင်ဒိုချိုင်းနားယဉ်ကျေးမှုနှင့်သာ ရှေးကလည်း ဆက်စပ်ခဲ့ပြီး ယခုလည်း ဆက်စပ်ဆဲဖြစ်ပေသည်။

ဤမြို့တော်၏ အပေါ်တွင် မိုး၍ တည်ရှိနေသော အဆောက်အအုံကား နန်းတော်ကြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း၏ အောက်နိမ့်ရာဘက်တွင်ကား အတော်အတန်ကျယ်ဝန်းသော မြို့တစ်မြို့ ဖြန့်ကျက်တည်ရှိနေပေသည်။ ထိုမြို့၏ လူဦးရေမှာ နိုင်ငံခြားဧည့်သည်များနှင့် ကုန်သည်များမပါဘဲ ရေတွက်လျှင် တစ်သိန်းခြောက်သောင်းခန့် ရှိပေမည်ဟု မန်နရစ်က ခန့်မှန်းခဲ့ပေသည်။ ဤမျှသော လူဦးရေသည် လက်ရှိမန္တလေးမြို့ လူဦးရေထက်ပင် အတော်အတန် ပို၍ များနေသည်ဟု ဆိုရပေသည်။ ယခုအခါ တွေ့ရှိရသော အဆောက်အအုံပျက်များနှင့် အကြွင်းအကျန်ပစ္စည်းများဖြင့် ပြည့်နေသည့် ရှည်မျောမျောသဏ္ဌာန် မြေဧရိယာသည် ၁၄ မိုင်ပတ်လည်ခန့် ရှိသည်ကို ထောက်၍ မန်နရစ်၏ ခန့်မှန်းချက် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပေသည်။

မြေမျက်နှာပြင်မှာ ညီညာပြန့်ပြူးသောလွင်ပြင် မဟုတ်။

တောင်ကမူများ၊ တောင်ကုန်းများဖြင့် နိမ့်မြင့်မညီသော ဆင်ခြေလျှောများ ရှိနေသည့်ပြင် ဒီရေအတက်အကျရှိသော မြစ်ငယ်များက ယှက်သွယ်စီးဆင်းနေပေသည်။ မန်နရစ် အဆိုအရ "ကြီးမားကျယ်ပြော၍ ရေလှိုင်းတဖွေးဖွေး ထနေသော မြစ်တစ်စင်းကား မြို့တော်၏ အလယ်ကို ခိုးယိုပေါက်ဖြတ်၍ စီးဆင်းနေသည်။ ထိုမြစ်မှ ဖြာထွက်နေသော ချောင်းလက်တက်တို့သည် ကွန်ယက်သဖွယ် ယှက်နွယ်စီးဆင်းနေပေရာ၊ ရေယာဉ်ကြီးငယ် အသွယ်သွယ်တို့ လွယ်ကူစွာ ကူးသန်းသွားလာနိုင်သည့် ရေလမ်းများ ဖြစ်နေပေသည်။

အမှန်တကယ်လည်း ကူးသန်းသွားလာသည့် ယဉ်အများစုမှာ ရေကြောင်းများသာ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆခဲ့ပေသည်။ နေအိမ်များကို ကွင်းချောင်းရိုးများတစ်လျှောက်နှင့် ကုန်းစောင်းများအတိုင်း ဆောက်လုပ်ထားကြသည်။ သို့သော်လည်း ချွန်တက်လှသော ကျောက်ကမ်းပါးစွန်းများနှင့် ဘုရားစေတီများ တည်ထားသော တောင်ကုန်းများ ကွယ်ကာနေသောကြောင့် အပေါ်ဆင့် နန်းမဆောင်များမှ လှမ်ကြည့်သည့်တိုင် တစ်မြို့လုံးကို လွှမ်းခြုံ၍ မြင်ရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ နန်းတော်သည် အမြင့်ပေါ်တွင် ရှိလင့်ကစား မြို့တော်နယ်နိမိတ်အတွင်း များစွာသော တောင်ကုန်းများအနက်မှာ တစ်ခုသော တောင်ကုန်းပေါ်ရှိ အမြောက်ကြီးသည် မြို့တော်လုံခြုံရေးအား ကွပ်ကဲထိန်းချုပ်ခဲ့သည်မှာ သံသယရှိစရာ မလိုသောအချက်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့်ပင် မြို့တော်၏ အနေအထားပုံစံမှာ တိကျသော ပုံစံဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားခြင်း မဟုတ်။ လမ်းများကိုလည်း ကွေ့ဝိုက်၍ တစ်မျိုး၊ တောင်ကုန်းများအလိုက် နိမ့်ချည်မြင့်ချည်တစ်ဖုံ၊ မြစ်ချောင်းများကို ဖြတ်ကာ တံတားထိုး၍ တစ်နည်း၊ တောင်ကုန်းများအကြား ပျောက်ချည်ဖော်ချည်တစ်သွယ် ဖောက်လုပ်ထားခဲ့ပေသည်။ သို့သော် နောက်ပိုင်းတွင် ကျွန်ုပ်ဆက်လက်ဖော်ပြမည့်

အကြောင်းအရာများအရ မြို့တော်အား ဤသို့ သဘာဝအနေအထားပေါ် မူတည်၍ တည်ဆောက်ထားခြင်းသည် မြို့တော်ကာကွယ်ရေး အစီအမံနှင့် လျော်ကန်သင့်မြတ်မှု ရှိပေ၏။ အိမ်များကို ဝါးများဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားကြပါသည်။ ပတ်ဝန်းကျင် တောင်စွယ်၊ တောင်တန်းများကို ယခုအခါမှာကဲ့သို့ပင် ယခင်ကလည်း ဝါးတောများဖြင့် ဖုံးလွှမ်းနေခဲ့မည်ဟု ယူဆရပေသည်။

သို့သော်လည်း ဝါးအိမ်ဟု ဆိုခြင်းကြောင့် ယင်းအိမ်များသည် တဲကုပ်ကလေးများဟု မယူဆသင့်ပေ။ ဝါးအိမ်များသည် ကြာရှည်မခံ၊ မိုးကုန်သည်နှင့် ပြန်လည်ပြုပြင်မွမ်းမံရသည် မှန်သော်လည်း ယင်းတို့သည် မိုးဒဏ်ခံနိုင်၍ မိုးရေလုံ၏။ ကျန်းမာရေးနှင့်ညီကာ သန့်ရှင်း၏။ မျက်စိပသာဒ အမြင်လှအောင်လည်း ဆောက်လုပ်နိုင်၏။ မျက်မှောက်ကာလအချိန်တွင် ရိုးမတောင်များနှင့် ရခိုင်ပြည်မြစ်ဖျားဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသော ချင်းလူမျိုးများသည် ဝါးကို အသုံးပြု၍ အိမ်ယာအဆောက်အဦ ဆောက်လုပ်ရာတွင် အကျွမ်းကျင်ဆုံး ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းတို့၏ ရွာများထဲသို့ ဝင်သွားပြီဆိုလျှင် တောင့်တင်းသပ်ရပ်စွာ ဆောက်လုပ်ထားသော ဝါးထရံများ၊ တောက်ပ၍ ပြောင်းဖူးရောင် တပိန်းတည်းရှိသော ဝါးထရံများဖြင့် ကာရံထားသည်ကို တွေ့ရပေမည်။ သေသပ်ကျွမ်းကျင်စွာ ရက်လုပ်ထားကြောင်း မြင်ရုံနှင့် သိနိုင်ပေသည်။ မြောက်ဦးမြို့တော်ရှိ အိမ်များမှာလည်း ထိုအိမ်များကဲ့သို့ပင်တည်း။

အိမ်များကို ဆောက်လုပ်ရာတွင် အိမ်ရှင်၏ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုနှင့် ရာထူးအဆင့်အတန်းအလိုက် ဆောက်လုပ်ကြရပေသည်။ အိမ်များကို ဆောက်လုပ်ရာတွင် သပ်ရပ်လှပသော အပြောက်အမွမ်းများဖြင့် ထူးထွေဆန်းပြားစွာ အကွက်ဖော်ထားသော ဝါးထရံများကို ယက်လုပ်ရာတွင် လုပ်အားနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများစွာ လိုအပ်သည့်အလျောက် အိမ်များကို အိမ်ရှင်များ၏ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုနှင့် ရာထူးဌာနန္တရအလိုက် ဆောက်ကြသည်ဟု မန်နရစ်က

မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။ မင်းစိုးရာဇာများ၏ နေအိမ်များတွင်ကား သစ်သားဖြင့် ဆောက်လုပ်သော အခန်းများ ထည့်သွင်းဖွဲ့စည်းထားတတ်သည်။
ယင်းအခန်းများတွင် "သစ်သားရပ်တုအမျိုးမျိုးကို ရွှေချ၍ တစ်မျိုး၊
အသွေးရောင်စုံဖြင့် ခြယ်သ၍ တစ်ဖုံ ထားလေ့ရှိသည်။

ခြံ၍ ကြည့်မည်ဆိုလျှင် မြောက်ဦးမြို့တော်ရှိ လမ်းများဖွဲ့စည်းထားပုံမှာ မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာ့ကျေးရွာများရှိ လမ်းများဖွဲ့စည်းထားပုံနှင့် ဆင်တူသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ သို့သော်လည်း မြောက်ဦးမြို့တော်ရှိ အိမ်များတွင် သစ်သားထက် ဝါးကို ပို၍ သုံးကြသည့်ပြင် လက်ရာများလည်း မြန်မာရွာများရှိ အိမ်များထက် ပို၍ သေသပ်ကာ ပို၍ တောင့်တင်းကြံ့ခိုင်ပေသည်။ အိမ်များ တည်ရာ နယ်နိမိတ်အဆုံးတွင် မြို့တော်အတွက် ကာကွယ်ရေးအစီအမံများ ရှိနေပေသည်။ မြို့တော်၏ တည်ရာသည် လွန်စွာ အနေအထားကောင်းလှသည်ဖြစ်ရကား ရန်သူများသည် အရှေ့မြောက်အရပ်မှ လည်းကောင်း၊ အရှေ့အရပ်မှလည်းကောင်း၊ အရှေ့တောင်ဘက် ပုရိန်းလွင်ပြင်ကို ဖြတ်ကျော်၍ လည်းကောင်း ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်မှသာ ဖြစ်နိုင်ပေလိမ့်မည်။

မြောက်ဘက်တွင်ကား တောင်ကုန်းများ၊ မြစ်ချောင်းများဖြင့် ပြည့်နှက်ရှုပ်ထွေးနေသည်။ ထိုတောင်ကုန်းများမှာ မြို့တော်အတွင်း တောင်ကုန်းတောင်ခေါင်းတုံးများထက် အတန်ပင် ပို၍ လည်း မြင့်၊ ပို၍ လည်း ခက်ခဲကြမ်းတမ်းပေသည်။ အနောက်ဘက်တွင်ကား မြောက်မြားစွာသော ရေနက်ချောင်းများဖြင့် အတိပြီးသော လွင်ပြင်တစ်ခု ရှိပေသည်။ ရန်သူခြေသည်တော်များမှာ ထိုမြစ်၊ ချောင်းများကို မဖြတ်ကျော်ဘဲ တစ်လက်မမျှပင် ရေသို့တိုး၍ ရမည်မဟုတ်ပေ။ တောင်ဘက်တွင်လည်း ကျောက်တုံးများ ထူထပ်သော တောင်ကုန်းများ ရှိပေသေးသည်။

သို့သော် အရှေ့ဘက်တစ်ခွင်လုံးတွင်ကား ပုရိန်းလွင်ပြင်ကြီးသည် မြို့ဟောင်းမှ လေးမြို့မြစ်အထိတိုင် အပြောကျယ်စွာ တည်ရှိနေပေသည်။

မြင့်မားလှသော ရေဝေကြောများပေါ်တွင် ရှိသည့်လမ်းများသည် လေးမြို့မြစ်သို့တိုင် ရောက်နိုင်သည်နှင့်အညီ မြန်မာပြည်မဘက်မှ လာရောက်တိုက်ခိုက်မည်ဆိုလျှင် ဤလမ်းကြောင်းမှပင် လာရမည်မှာ သဘာဝကျလှပေသည်။

ဗြိတိသျှများသည်ပင်လျှင် ၁၈၂၅ ခုနှစ်က၊ အနောက်တောင်အရပ်ဘက်မှ တိုက်သင်္ဘောအုပ်စုဖြင့် ချီတက်လာစဉ် တစ်ဖက်တွင် ပုရိန်းလွင်ပြင်ကို ကွေ့ပတ်ကျော်ဖြတ်ကာ အရှေ့အရပ်ဘက်မှ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ရန် လိုအပ်ကြောင်း သိမြင်ခဲ့ပေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မြောက်ဦးမြို့၏ အရှေ့ဘက်ခံတပ် အခိုင်အမာ တည်ထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

မြို့တော်၏ မြောက်ဘက်တောင်ကုန်းများမှသည် တောင်ဘက် တောင်ကုန်းများအထိတိုင် ကျယ်ပြန့်စွာ တည်ရှိနေသော ကွန်ယက်သဖွယ် ရှုပ်ထွေးယှက်သွယ်နေသည့် ရေအိုင်များ၊ ကျုံးမြောင်းများသည် အရှေ့ဘက်လမ်းကြောင်းတွင် ပြည့်နှက်နေပေသည်။ ယင်းတို့သည် ကွေ့၏ ၊ ကောက်၏ ။ တစ်နေရာတွင် ရေအိုင်များရှေ့တွင် ကျုံးတူး၍ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ကျုံးများရှေ့တွင် ရေအိုင်များ ရှိနေပြန်၏ ။ ယင်းတို့နောက်တွင် ကျောက်သားများကို ထုထွင်းဖန်တီးထားသော ပစ္စင်ရင်းတားများ ရှိနေပြီး တောင်ကြောများကလည်း အနံ့အပြား တည်ရှိနေပြန်သည်။ မည်သည့်ရန်သူပင် ဝင်လာသည်ဖြစ်စေ၊ မျက်စိလည်လမ်းမှားစေရန် ဤကာကွယ်ရေးအစီအမံများကို ဖန်တီးထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

မြောက်ဦးမြို့တော်တွင် စိုးစံခဲ့သည့် မင်းဧကရာဇ်များသည် စွမ်းရည်နှင့် ပြည့်စုံပြီး ကာကွယ်ရေးအတွက် လိုအပ်သော လူအင်အားကို လုံလောက်စွာ ဖြည့်တင်းနိုင်သမျှ ကာလပတ်လုံး မြောက်ဦးမြို့တော်အား မည်သည့်ရန်သူကမျှ ဖြိုဖျက်ရန် ရနိုင်မည်မဟုတ်သည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့သော ကာကွယ်ရေးစနစ်များအပြင် ရှင်ဘုရင်များသည် မြို့တော်ဘက်ရှိ ရွာသုံးရွာတွင် ရေလှောင်ကန်ကြီး ၃ ခု တည်ဆောက်ခဲ့ကြ၏။ ဤရေလှောင်ကန်ကြီးများတွင် ရေကာတာများ၊ ရေတံခါးကြီးများ တပ်ဆင်ထားရှိရာ ရန်သူများသည် အရှေ့ဘက်ကျိုးများကို ဖြတ်ကျော်၍ မြို့တွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာခဲ့သော် ရေလှောင်ကန်အတွင်းရှိ ရေများကို ဖွင့်ချစေ၍ မြို့ကို ရေလွှမ်းစေပြီး ကျူးကျော်သူများကို ရေဖြင့် နစ်မြုပ်စေနိုင်သည်။ ဘုရင်နှင့် သူ့စစ်သည်တော်များမှာ ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းစွာ ရေလွှမ်းမှုမှ ကင်းဝေးသော နန်းကုန်းမြင့်ပေါ်တွင် ခိုလှုံနိုင်ပေသည်။

ရခိုင်ပေမှုများတွင်ရှိသော မှတ်တမ်းများအရ၊ ပဲခူးဘုရင် တပင်ရွှေထီးသည် ၁၆ ရာစုအတွင်းက မြောက်ဦးမြို့တော်ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ မြို့တော်၏ အပြင်ဘက်ကာကွယ်ရေး အစီအမံများကို ချိုးဖောက်ဝင်ရောက်နိုင်ခဲ့ပြီးမှ ရေကာတာများကို ဖွင့်ချလိုက်သောကြောင့် အခက်အခဲ တွေ့ရသည်။ နန်းကုန်းမြင့်၊ တိုင်းသူပြည်သားများ၏ အိမ်ယာအဆောက်အအုံများနှင့် အမျိုးမျိုးသော ခံတပ်များအပြင်၊ ဤ ၁၆၃၄ ခုနှစ်တွင် ထူးခြားသော ဘာသာရေးအဆောက်အအုံများသည် အဓိကအားဖြင့် မြို့တော်၏ မြောက်ဘက်ပိုင်းတွင် တည်ရှိခဲ့ပေသည်။

ဤဘာသာရေးအဆောက်အအုံများကို ကျောက်သားများဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားပြီး ယင်းကျောက်သားများကို မြို့တော်မှ တောင်ဘက် မိုင် ၁၀၀ ခန့်ဝေးသော ရမ်းဗြဲကျွန်းမှ ပင်ပန်းခက်ခဲစွာ ဆောင်ယူခဲ့ကြသည်ဟု

အဆိုရှိပေသည်။ ယင်းအဆောက်အအုံများအနက် များစွာတို့မှာ `စေတီ' ဟု လူသိများနေကြသော ပုံသဏ္ဌာန်အတိုင်းရှိပြီး ခေတ်ပေါ် မြန်မာပုံစံများနှင့် ဆင်တူပေသည်။ သို့သော် ယင်းတို့၏ ပုံမှာ ရိုးရှင်းပြီး ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီး၏ အကွေ့အဝိုက် အချိုးအဆက်များနှင့် တူညီကြသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

သို့သော် အချို့အဆောက်အအုံများ၌ အရှေ့တိုင်းတွင် မတွေ့ရသော ထူးခြားသော ဗိသုကာလက်ရာများကုလည်း တွေ့ရှိရပေသည်။ ၎င်းတို့အနက် ဒုက္ကံသိမ်နှင့် ရှစ်သောင်းဘုရင်တို့မှာ အထူးခြားဆုံးပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤအဆောက်အအုံများကို ဂူပုထိုးဟူ၍ ပင် ယေဘုယျ ခေါ်ဆိုရပေလိမ့်မည်။ ယင်းတို့၏ ဗိသုကာလက်ရာများ၊ ကျောက်ဆစ်လက်ရာများနှင့် ဟိန္ဒူမဆန်သော ဗိသုကာလက်ရာတို့ကိုမူ ကျွန်ုပ်တို့အနေနှင့် ဖော်ပြရန် မလိုတော့ချေ။ အကြောင်းမှာကား ယင်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍ သက်ဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများတွင် ကျွန်ုပ်တို့ထက်ပို၍ သိကျွမ်းသော သူများက ရေးသားပြုစုခဲ့ပြီးသောကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ယင်းတို့၏ တည်နေရာ နံရံများ၏ အထူအပါနှင့် ၎င်းတို့၏ အခင်းအကျင်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍ မူ ကျွန်ုပ်တို့သည် တကယ်ပင် ဂရုတစိုက် ဖော်ပြလိုစိတ် ရှိပေသည်။

ရန်သူစစ်သည်များသည် အပြင်ဘက် ကာကွယ်ရေးအစီအမံများကို ချိုးဖောက်ဝင်ရောက်နိုင်ချိန်တွင် နန်းကုန်းမြင့်သည် ဘုရင်နှင့် သူစစ်သားများအတွက် ခိုလှုံရာနေရာ ဖြစ်ဘိသကဲ့သို့ ခိုအောင်းရာနေရာပင် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းအဆောက်အအုံများထဲသို့ မြောက်ဦးမြို့တော်ရှိ ရဟန်းသံဃာများအားလုံးပင် လွတ်မြောက်ထွက်ပြေးနိုင်ပေသည်။ ယင်းအဆောက်အအုံတစ်ခုစီသည် မြို့တော်၏ အောက်ခြေမြေမျက်နှာပြင်မှ အနည်းဆုံး ပေလေးဆယ်မြင့်သော တောင်ကုန်းပေါ်တွင် တည်ရှိပြီး ရေလှောင်ကန်များမှ ရေလွှမ်းမိုးမှု ဘေးအန္တရာယ်မှ ကင်းဝေးနိုင်ပေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ပထမဦးဆုံးအနေဖြင့် ဤဂူဘုရားများမှာ ဘုန်းတော်ကြီးများအဖို့

ရဲတိုက်ကြီးသဖွယ် ဖြစ်နေပေသည်။

ဒုက္ခသိမ်ဘုရားတွင် တံခါးပေါက် တစ်ပေါက်တည်းသာ ရှိပြီး နံရံများမှာ ၁၂ ပေထူသော ကျောက်သားပကတိဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားရာ၊ ဘုန်းကြီးများ အတွင်း၌ ခိုလှုံနေခိုက်တွင် အမြောက်ဖြင့် ခွင်းသော်လည်း ထိရောက်မှုမရှိနိုင်ပေ။ ဒုက္ခသိမ်ဘုရား ထပ်တူနီးပါးမျှ ခိုင်ခံ့လှသော ရှစ်သောင်းဘုရားသည်လည်း သာမန်အချိန်မျိုးတွင် ရခိုင်သံဃာတော်များ၏ ဂိုဏ်းချုပ်ဆရာတော်ကြီး နေထိုင်ရာ ဌာနပင် ဖြစ်ခဲ့ပေ၏ ။ ဤဂိုဏ်းချုပ်ဘုန်းတော်ကြီးမှာ သံဃာတော်များအပေါ် သက်ဦးဆံပိုင် အုပ်ချုပ်နိုင်သော အခွင့်အာဏာ ရှိခဲ့ပေသည်။ ဤစာအုပ်တွင် ဖော်ပြပါရှိသော သရုပ်ဖော်ပုံများတွင် ယင်းဘုရား ဂူနှစ်ဆူလုံး၏ ရှုပ်ထွေးလှသော အခင်းအကျင်းများကို မြင်တွေ့နိုင်ပေသည်။

ကျွန်ုပ်၏ အမြင်အရ ပြောရလျှင် ယခုကဲ့သို့ ရှုပ်ထွေးဆန်းပြားစွာ တည်ဆောက်ထားခြင်းသည် ကာကွယ်ရေးတစ်ခုတည်းအတွက်ကြောင့် မဟုတ်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ ၎င်းအပြင် ကျွန်ုပ်ဆိုချင်သည်မှာ အချို့သော ရှင်ပြုရဟန်းခံတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ဘာသာရေး အခမ်းအနားများတွင် လည်းကောင်း၊ ဟိန္ဒူထက်ဝက် ဗုဒ္ဓဘာသာ ထက်ဝက်ပါရှိသော အစည်းအဝေး အခမ်းအနားများတွင် ကျင့်ဆောင်ရန် ဝိနည်းများကို ချမှတ်ရာ၌ ၊ လျှို့ဝှက်စွာ လုပ်ဆောင်ရန် လိုခြင်းနှင့် နေရာထိုင်ခင်းပေးရန် လိုခြင်းတို့ကြောင့် ယခုကဲ့သို့ အခန်းများ ရှုပ်ထွေးစွာ ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု ပြောလိုပေသည်။ ယင်းသို့သော အတွင်းအပြင် အသွင်သဏ္ဌာန်များမှာကား မြောက်ဦးမြို့တော်ကြီး၏ အသွင်အပြင် လက္ခဏာများပင် ဖြစ်ပေသည်။

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၆၃၀ ခုနှစ်တွင် ပေါ်တူဂီသာသနာပြု တစ်ဦးဖြစ်သူ မန်နရစ်သည် မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ မည်သို့မည်ပုံ ရောက်ရှိလာခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ကျွန်ုပ် ယခင်ရေးသားခဲ့သော ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပေသည်။ မန်နရစ်သည် မြောက်ဦးတွင် အတန်ကြာနေထိုင်ပြီး သူ၏ အလုပ်တာဝန်ကို

ဆောင်ရွက်ပြီးစီးသောအခါ ဒီယင်းဂါးစစ်တကောင်းမြို့တွင်ရှိသော
ပေါ်တူဂီဌာနချုပ်သို့ ပြန်လေ၏။ သို့သော်လည်း ဒုတိယအကြိမ် ရခိုင်သို့ ဝင်လာခဲ့ပြီး
၁၆၃၃ ခုနှစ်တွင် ရွှေမြို့တော်သို့ ဆိုက်ရောက်ကာ ၁၆၃၅ ထိ နေထိုင်သွားခဲ့ပေသည်။
ဖြစ်မြဲဓမ္မတာအတိုင်းပင် သူသည် ဒုတိယအကြိမ် လာရောက်သောအခါ၌
ပထမအကြိမ် ရောက်ခဲ့သည်ထက် ပို၍ အတွင်းကျကျ သိမြင်ခဲ့ရလေ၏။

၁၆၃၄ ခုနှစ်၌ သီရိသုဓမ္မရာဇာ လက်ထက်က မြောက်ဦးရွှေမြို့တော်ကို
ယင်းအတိုင်း ပြန်လည်မြင်ယောင်လာစေရန်အတွက် သီရိသုဓမ္မရာဇာ၏
ဘိသိက်မင်္ဂလာ အခမ်းအနားနှင့် မြောက်ဦးရွှေမြို့တော်၏ လူမှုရေး၊
စီးပွားရေးတို့အတွက် အထွဋ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိနေပုံများကို ကိုယ်တိုင်
မျက်ဝါးထင်ထင် မြင်တွေ့ခဲ့ရပြီး ပြန်လည်ရေးသားဖော်ပြခဲ့သော မန်နရစ်၏
အသေးစိတ်မှတ်တမ်းများမှနေ၍ ကျွန်ုပ်က တစ်ဖန် ရုပ်လုံးဖော်တင်ပြပါဦးမည်။
ထိုအခါမှသာလျှင် မြောက်ဦးမြို့တော်၏ အသက်ဝင်လှုပ်ရှားဖြစ်နေပုံ အဓိက
အရေးကြီးသော ကဏ္ဍများ ဖွံ့ဖြိုးဆုံး ဖြစ်နေပုံတို့သည် ပေါ်လာပါလိမ့်မည်။
၎င်းအပြင် နံရံများနှင့် အိမ်များ၊ နန်းကုန်းမြင့်များ၊ ဂူပုထိုးများ၊ မြစ်ချောင်းများနှင့်
တောင်ကုန်ငယ်များ စသည်တို့ကြားထဲမှ မြောက်ဦးရွှေမြို့တော်ကြီးကို
မြင်ယောင်နိုင်လာပါလိမ့်မည်။

ဤဘိသိက်မင်္ဂလာကိစ္စသည် ရခိုင်ရာဇဝင်တွင် ထူးခြားသော
အခြင်းအရာတစ်ရပ်ကို ဖွင့်ပေးလိုက်ခြင်း ဖြစ်တော့သည်။ သီရိသုဓမ္မရာဇာသည်
ဘိသိက်ခံယူပြီးသည်နှင့် နတ်ရွာစံလိမ့်မည်ဟူသော
အတိတ်တဘောင်ရှိခဲ့ကြောင်းမှာ မန်နရစ်ကိုယ်တိုင်
ရေးသားထားချက်များအရသော် လည်းကောင်း၊ ရခိုင်ရှေးဟောင်းပေမူများအရသော်
လည်းကောင်း၊ သံသရှိစရာ မလိုချေ။ စောစောက ရေးသားခဲ့သော
ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်တွင် ဖော်ပြခဲ့သလို သူသည် ယတြာဖြင့် အသတ်ခံခဲ့ရသည်ဟု
အများက ယူဆကြပေသည်။

ဤသို့ အသတ်ခံရခြင်းသည် သူ ဘိသိက်မင်္ဂလာ ခံယူပြီး

များမကြာမီတွင် ဖြစ်သောကြောင့် အတိတ်တဘောင်မှာ မှန်ကန်သည်ဟုပင် ဆိုရပါတော့မည်။ သီရိသုဓမ္မရာဇာသည် အတိတ်တဘောင်ကို သိရှိသည့်အပြင် သိလည်းသိ၊ ကြောက်လည်း ကြောက် ဖြစ်ခဲ့ပြီး စိုးရိမ်ကြောက်လန့်ခြင်းလည်း ဖြစ်လေ၏ ။ (တကယ့်အဖြစ်မှန်ရလဒ်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် သူ စိုးရိမ်ကြောက်လန့်သင့်သည်ဟု ဆိုရမည်) သို့သော် အကယ်၍ သူ၏ ဘိသိက်မင်္ဂလာအခမ်းအနားကို အကန့်အသတ်မရှိ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်ခဲ့ပါက သူ၏ ကြမ္မာဆိုးကိုလည်း သွေဖီရှောင်တိမ်းနိုင်မည်ဟု သူက ထင်မှတ်ခဲ့၏ ထို့ကြောင့်ပင် သူသည် ၁၆၂၂ ခုနှစ်တွင် နန်းတက်ခဲ့သော်လည်း ဘိသိက်မင်္ဂလာ အခမ်းအနားကို တစ်နှစ်ပြီးတစ်နှစ် ရွှေ့ဆိုင်းလာခဲ့ရာ ၁၆၃၄ ခုနှစ်သို့ တိုင်ခဲ့လေသည်။ နောက်ဆုံးတွင် သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်များသည်ပင်လျှင် ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ခြင်းငှာ မတတ်စွမ်းနိုင်သော ပြည်သူအများ၏ ဆန္ဒသဘောထား ရာဇဘိသေကမင်္ဂလာကို ပြုလုပ်ကျင်းပသင့်သည်ဟု တောင်းဆိုလာခဲ့ကြတော့၏ ။ ဘိသိက်မခံယူသော ရှင်ဘုရင်သည် ထုံးတမ်းစဉ်လာကို အကြီးအကျယ် ချိုးဖောက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆို၏ ။ ယင်းသို့ မခံယူခြင်းသည် ဘုရင်၏ အုပ်ချုပ်မှု ယန္တရားကို ရှုပ်ထွေးအောင် ပြုလုပ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ ဟု ဆိုကြ၏ ။

ယင်းသို့ ဘိသိက်ခံယူရန် လိုအပ်ကြောင်းကို သီရိသုဓမ္မသည် ကောင်းစွာသိနားလည်ခဲ့သော်လည်း အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်နေခဲ့သော အတိတ်တဘောင်များကြောင့် သူ့မှာ အတော်ပင် စိတ်ဒုက္ခရောက်ခဲ့ရပေ၏ ။ သီရိသုဓမ္မ ဘုရင်မတိုင်မီက ဘိုးတော် ဘေးတော်တို့သည် နှစ်ပေါင်းနှစ်ရာတိုင်တိုင် ဘိသိက်မင်္ဂလာ ခံယူကာ ငြိမ်းချမ်းစွာ သားစဉ်မြေးဆက် မင်းလုပ်အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသော အစဉ်အလာကိုလည်း သိထားရန် လိုသေး၏ ။

သို့ပေသော်လည်း မိမိ၏ လက်ထက်တော်ကျခါမှ တစ်စုံတစ်ခုသော ကံဆိုးမိုးမှောင်ကျသည့် အတိတ်နိမိတ်တို့ကို မြင်တွေ့နေရပြီး

ယင်းအတိတ်နိမိတ်မှာလည်း အသေဆိုးနှင့် သေရကိန်းဖြစ်နေရာ
နန်းလှပွဲဖြစ်မည်ဟုလည်း အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်နိုင်ပေသေး၏။

သူ၏ ရာဇဘိသေက မင်္ဂလာအခမ်းအနားကို ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းငှာ
မတတ်နိုင်သောအခါ၌ သူ့မှာ အတိတ်တဘောင်မှာ ရှောင်လွှဲကွေ့ကွင်းရန်အတွက်
အခြားနည်းလမ်းများကို စုံစမ်းရှာဖွေရတော့မည်မှာ ဓမ္မတာပင် ဖြစ်တော့၏။ သူ့မှာ
ရာဇဘိသေက မင်္ဂလာအခမ်းအနားကို လုပ်ကို လုပ်ရဦးမည်။ ယင်းမှာ မန်နရစ်၏
အဆိုအရ ဝန်ကြီးများက ဝိုင်းဝန်းတိုက်တွန်းကြသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆို၏
။ (နောက်များမကြာမီ သီရိသုဓမ္မအား လုပ်ကြံခဲ့သော) ကုသလအမတ်ကြီးမှာလည်း
သူ၏ ရည်ရွယ်ချက် အောင်မြင်မည့်အရေးကို တွေးကာ စိတ်များလှုပ်ရှားနေပြီ
ဖြစ်သည်။ ၎င်းပြင် သူက သာမန်ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်များသည် နောင်တွင် သူကိုယ်တိုင်
ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ရပ်ကို အောင်မြင်အောင် ထောက်ကူပြုနိုင်ပါစေဟုသာ
မျှော်လင့်ဆုတောင်းတော့၏။

ယခင် ရေးသားဖော်ပြချက်များတွင် သီရိသုဓမ္မဘုရင်ကို
မိသားစုအသိုင်းအဝိုင်းအား ခုံမင်တွယ်တတ်ပြီး စိတ်ထားနူးညံ့သူတစ်ဦးအဖြစ်
ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ နိုင်ငံတော်ကိုလည်း သက်ညှာစွာ အုပ်ချုပ်တတ်သဖြင့်
ထိုအချိန်ကာလကို သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ယဉ်ကျေးမှုများ ထွန်းကားရာခေတ်၏
စံနမူနာ မင်းနေပြည်တော်အဖြစ် မန်နရစ်က ထပ်ခါတလဲလဲ ဖော်ပြချီးကျူးခဲ့ပေ၏။
သို့သော်လည်း ဤကဲ့သို့ ကောင်းမြတ်သော စိတ်ထားနှင့် သက်ညှာအုပ်ချုပ်နေ၍
လည်း မဖြစ်နိုင်ဟု ယူဆသူများလည်း တစ်ဖက်က ရှိနေသေးပုံပေါ်၏။ ထိုအချိန်နှင့်
တစ်ပြိုင်တည်း၌ ဥရောပတိုက်လည်း (အယူလွဲသွေဖီသူများကို နှိမ်နင်းရန်
ခန့်အပ်ဖွဲ့စည်းထားသော) သာသနာ့တရားရုံးတော်သည် အယူလွဲဝေဖန်မှုများနှင့်
ဂိုဏ်းဂဏကွဲပြားမှုများကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သတ်ဖြတ်ရန် ဝန်မလေးသော
ခေတ်အခါလည်း ဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်ပြည်တွင်လည်း ယတြာအလိုအရ
တိုင်းပြည်၏ အကျိုးအတွက် အဆိုပါက အသက်ကိုပင် စတေးရမည်ဖြစ်ရာ

ပြည်သူများ၏ ကံကြမ္မာမှာ နေ့နာမ်သင့်ခဲ့မည်ဆိုပါက ဘုရင်မင်းမြတ်သည်လည်း လူအများအား သတ်ဖြတ်ရန် ဆုတ်ဆိုင်းခြင်း မရှိပါပေ။

မန်နရစ်က (အထက်ပါအချက်နှင့် ပတ်သက်၍)

အောက်ပါထူးဆန်းသော အဖြစ်အပျက်ကို ကိုးကားတင်ပြခဲ့၏ ။ မန်နရစ်၏ ရေးသားချက်၌ တစ်နေ့သောအခါ ၉ နာရီတွင် မြို့တော်၏ ဒိုင်းကျီဘက်အရပ်တွင် သူဆောက်လုပ်ထားသော ဘုရားရှိခိုးကျောင်းထဲ၌ ဘုရားဝတ်ပြုကြရန် ဘုရားပလ္လင်အနီးသို့ ချဉ်းကပ်ရင်းနှင့် အဖွင့်ဓမ္မတေးသံကို စတင်သီဆိုစဉ် "မီးမျိုး မီး" ဟူသော အော်သံများကို ကြားလိုက်ရသဖြင့် ဘုရားဝတ်ပြုခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ကာ ဝတ်ရုံတော်များကို လုံခြုံရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းထားလိုက်ရတော့သည်။ သို့ရာတွင် လေမှာ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းဘက်သို့ တိုက်ခတ်ခြင်း မရှိသည့်ပြင် များမကြာမီ ဆင်များထွက်ပေါ်လာကြပြီး မီးလောင်သော အိမ်များကို ဝိုင်းဝန်းကာ နင်းချေဖျက်ဆီးလိုက်ကြသောကြောင့် ဘုရားကျောင်းမှာ မီးဘေးမှ လွတ်မြောက်ခဲ့ရချေ၏ ။

မီးရှို့သူများကို ဖမ်းဆီးလိုက်ကြလေ၏ ။ အမှန်မှာတော့ ထိုသူများသည် ယတြာဆရာများ၏ အကြံပေးချက်အရ ရှင်ဘုရင်က စေလွှတ်လိုက်သော သူများပင် ဖြစ်ကြလေ၏ ။ ယတြာဆရာများ၏ အဆိုမှာ နေပြည်တော်ကို တစ်စုံတစ်ခုသော နေရာမှ မကောင်းဆိုးရွားတို့၏ လွှမ်းမိုးခြယ်လှယ်မှုကို တန်ပြန်တိုက်ခိုက်ရန်အတွက် အခြားတစ်နေရာမှ သတ်မှတ်ထားသော အချိန်နာရီတစ်ခုတွင် မီးရှို့မှုကို ကျူးလွန်မှသာ ဖြစ်မည်ဟု ဟောပြောကြပေသည်။ နံနက်ကိုးနာရီဆိုသည်မှာ မီးရှို့သူများအဖို့ မီးရှို့ရန် အဆင်ပြေသော အချိန်မျိုး မဟုတ်ပေ။ သို့သော်လည်း ဖြစ်ရပ်ပေါင်းစုံ ဖြစ်ပွားနေသော ဤကဲ့သို့ ထူးခြားလှသည့် အခါသမယတွင် ယတြာဆရာများ၏ အလိုအရ ဤအချိန်သည်သာလျှင် မီးရှို့ရန် အဖြစ်နိုင်ဆုံးသော အချိန်ဟု ယူဆခဲ့၍ မီးရှို့ခိုင်းခြင်း ဖြစ်တန်ရာသည်။

အကယ်၍ သာ ဗေဒင်ကိန်းခန်းအရ ယတြာချေမည့်အချိန်မှာ
ညသန်းခေါင်းယံအချိန်ဖြစ်ပါက ထိုအချိန်တွင်ပင် မီးစတင်လောင်ကျွမ်းမည်ဖြစ်ရာ
ယခုထက်ပို၍ မီးဘေးဒုက္ခသည် များပြားမည်မှာ သေချာလှပေသည်။
ရာဇဘိသေကခံယူပွဲ ကျင်းပအပြီး မရှေးမနှောင်းမှာပင် ဘုရင်ကြီး
ကံတော်ကုန်မည်ဖြစ်သည့်ပြင် ယင်းဘိသိက်ပွဲကိုလည်း ယခုအခါ မကျင်းပ၍ မဖြစ်၊
ကျင်းပရတော့မည်ဖြစ်ပေရာ ရာဇဘိသေက ခံယူပွဲအပြီး၌ ဘုရင်မင်းမြတ်၏
သက်တော် ဆက်လက်တည်မြဲနိုင်ရေးအတွက် မည်သို့မည်ပုံ ကြံစည်ရမည်နည်း။
ဤကား ဟာဂျီကြီး ဖြေရှင်းရမည့် ပြဿနာဖြစ်ပေသည်။

ဤပြဿနာအတွက် အဖြေကား အခြားမရှိ။ တစ်ခုတည်းသော
ရှိကြောင်း ထင်ရှားပေသည်။ ယင်းကား လောကီအတတ်ပင်တည်း။
ယင်းအခြင်းအရာများအားလုံး ပြီးစီးငြိမ်းအေးသွားသေအခါ၌ လူတိုင်းလူတိုင်း
အကြီးအကျယ် စိတ်သက်သာရပုံများကို မန်နရစ်က ကောင်းမွန်စွာ
ဖော်ပြထားပေသည်။ လူအပေါင်းတို့မှာ နောက်တစ်ကြိမ်တော့ ငါ့အလှည့်ပဲ
ဖြစ်လေမလားဟု ကိုယ်စီကိုယ်ငှ ကြီးစွာကြောက်လန့်တုန်လှုပ်ကြလျက်
လပေါင်းအတော်ကြာ နေထိုင်ခဲ့ကြရ၏ ။

သို့သော် တစ်ခုသော ညဉ့်ဦးယံ၌ မြင့်မားသော ရွှေနန်းတော်၏
အဆောင်အပွားများဆီသို့ ကြည့်လိုက်သောအခါ မီးများ ထိန်လင်းတောက်ပစွာ
ထွန်းညှိထားသည်ကို ပြည်သူအများသို့ မြင်တွေ့ကြရလေ၏ ။ ပျော်ရွှင်စွာ
တီးမှုသီဆိုသံများကိုလည်း ကြားကြရ၏ ။ အမြောက်များ၊ မီးရှူးမီးပန်းများ
ပစ်ဖောက်သံကိုလည်း ကြားကြရလေသည်။ ဤအခြင်းအရာသည်ကား
စိုးရိမ်ထိတ်လန့်စွာ နေထိုင်ခဲ့ကြရသော ကာလများ ဆုံးခန်းတိုင်၍
ပျော်ရွှင်ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ဖြစ်သော ဘိသိက်မင်္ဂလာ အခါတော်၏ ပဏာမအစပျိုးခြင်း
လက္ခဏာပင်ဖြစ်ကြောင်း အားလုံးက မှတ်ယူနားလည်လိုက်ကြတော့၏ ။

နောက်တစ်နေ့နံနက်၌ ပြည်သူအားလုံးတို့မှာ

အကောင်းဆုံးအဝတ်အစားများ ကိုယ်စီနှင့် ဖြစ်နေကြလေသည်။ လူအများမှာ အစုလိုက် အပြုံလိုက် မိမိတို့နေအိမ်များမှ ထွက်လာသည်ကို မြင်တွေ့ကြရ၏ ။ သူတို့၏ ယခုပျော်ရွှင်မှုများသည် အတိတ်မှ ၎င်းတို့၏ မျက်ရည်များကိုပင် မေ့ပျောက်စေသကဲ့သို့ ရှိလေသည်။ ၎င်းပြည်သူတို့၏ လှပသစ်လွင်သော အဝတ်အစားများမှာ သူတို့ဖြတ်သန်းလာခဲ့သော လမ်းများကို တန်ဆာဆင်ထားသကဲ့သို့ ရှိလေသည်။ ဤသည်ပင် မြန်မာလူမျိုးတို့၏ စိတ်ဓာတ်စံနမူနာပင် ဖြစ်ချေ၏ တကား။ လွန်ခဲ့သော ရက်သတ္တပတ်က ဘုရင်ကြီးသည် ဆေးမွေးနံ့သာ ဖော်စပ်ရန် ကျွန်ုပ်တို့၏ နှလုံးသားများကို ထုတ်ယူခဲ့၏ ။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ ငိုကြွေးခဲ့ကြ၏ ။

နောက်ရက်သတ္တပတ်တွင် ဘုရင်ကြီးကို ဘိသိက်သွန်းပေတော့မည်။ စိတ်တုန်လှုပ်ဖွယ် ကောင်းလှပေစွ။ ယခု မြန်မာလူမျိုးအများစုမှာ ယင်းအချိန်က သူများနှင့် အတူတူပင် သိရပါသည်။ သီရိသုဓမ္မ၏ ရာဇဘိသေက မင်္ဂလာအခမ်းအနားသည်ကား ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများ ခြိမ့်ခြိမ့်သဲ အဆက်မပြတ် ကျင်းပခြင်းပင် ဖြစ်တော့၏ ။ ပထမဆုံးအနေနှင့် နေပြည်တော်တစ်ဝန်းမှ ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ လာရောက်ကြရမည်ဖြစ်၍ အဆင့်အတန်းရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းသည် ဤပွဲတော်သို့ တက်ရောက်ကြရပေမည် ဖြစ်သည်။

မန်နရစ်သည် မြောက်ဦးမှ မည်မျှလောက် ထွက်ခွာလိုခဲ့ကြောင်းကို ဖော်ပြထား၏ ။ သို့ဖြစ်သည့်အတိုင်း သီရိသုဓမ္မထံသို့ ထွက်ခွာသွားလိုကြောင်း ခွင့်တောင်းရာတွင် ထိုမင်းတရားကြီးက ပြောသည်မှာ "ခုတော့ ဘယ်လိုဖြစ်ပြန်တာတုန်း၊ ကျွန်ုပ်ရဲ့ နေပြည်တော်တစ်ဝန်းလုံးက မင်းညီမင်းသားတွေ အားလုံးနဲ့ အထက်တန်းလွှာ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတွေဟာ ကျုပ်ရဲ့ ရာဇဘိသေက မင်္ဂလာအခမ်းအနားကို ကြွရောက်ချီးမြှင့်ကြတော့မယ်အချိန်ကျမှ အသင်က ဘင်္ဂလားကို ပြန်မလို ခွင့်တောင်းတာလား"

ယင်းကဲ့သို့ ပုဂ္ဂိုလ်အကျော်အမော်များသည် ရွှေမြို့တော်ကြီး၌

ချက်ခြင်းဆိုသလိုပင် ပြည့်နှက်လာရုံမက ကုန်သည်များလည်း
စုပြုံဝင်ရောက်လာခဲ့ကြ၏။ လူတိုင်းမှာ သူတို့၏ သားမယားအတွက်
အဝတ်အထည်များနှင့် လက်ဝတ်တန်ဆာများ လိုအပ်ကြသလို
စားပွဲသောက်ပွဲများအတွက် စားစရာ သောက်စရာများ ဝယ်ယူကြရမည်ဖြစ်ရာ
ကုန်သည်များအဖို့ ၎င်းတို့၏ အဖိုးတန်ကုန်ပစ္စည်းများကို ခင်းကျင်းပြသနိုင်ဖို့ရာ
အခွင့်အခါကောင်း ဖြစ်နေသောကြောင့် ယခုကဲ့သို့ တိုးဝေ့လာရောက်ကြခြင်းပင်
ဖြစ်လေ၏။

အဆိုပါ ပွဲဈေး၌ တွေ့ရှိကြရသော လူမျိုးအသီးသီးအပေါ် မန်နရစ်၏
မှတ်ချက်များမှနေ၍ မြောက်ဦးမြို့၏ ကုန်သွယ်ရေးအခြေအနေကို အတော်ပင်
ထင်ရှားစွာ မှန်းဆနိုင်ပေ၏။ မြောက်ဦးမြို့မှာ ထိုအချိန်က အမွှေးအကြိုင်များ
ထွက်ရှိသော အရှေ့အိန္ဒိယကျွန်းစုများနှင့် အိန္ဒိယပြည်သို့ ကူးလူးဆက်ဆံရာ၌
ဆိုက်ကပ်ခိုနားရသည့် အရေးကြီးသော မြို့တစ်မြို့ ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။
သင်္ဘောတစ်စင်းသည် စစ်တကောင်းမှ ထွက်ခွာပြီး ဂျာဗားကျွန်းသို့
သွားရာလမ်းတွင် ဘင်္ဂလားပင်လယ်ကို တိုက်ရိုက်ဖြတ်သန်း ခုတ်မောင်းလေ့ မရှိဘဲ
ကမ်းရိုးတန်းမှ ပတ်၍ သွားလာလေ့ ရှိကြ၏။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်
အရှေ့ဘက်ကမ်းခြေတစ်လျှောက်တွင် ရှားရှားပါးပါး တည်ရှိသော
ဆိပ်ကမ်းမြို့များအနက် မြောက်ဦးမှာ တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်ရာ ကုန်သင်္ဘောများမှာ စားနပ်ရိက္ခာများ

ပြန်လည်ဖြည့်တင်းရန်နှင့် ကြွေးမြီများကို ရှင်းလင်းရန် ထုံးစံအတိုင်း မြောက်ဦးမြို့၌
တထောက်နားကြရလေသည်။ သို့သော် ဤအခါသမယတွင်ကား
ကုန်ရောင်းကုန်ဝယ်ဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများမှာ လွန်စွာ ကောင်းမွန်နေပေရာ
ကုန်သည်များမှာ ခါတိုင်းထက် ပို၍ ရောက်ရှိလာကြပေသည်။ ၁၇ ရာစုက
ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ပြည်တွင်းထွက်ကုန်များကို ကာကွယ်ပေးသော

စီးပွားရေးစနစ်တစ်ရပ် ရှိခဲ့ပုံပေါ်၏။ အမျိုးမျိုးသော အကောက်ခွန်ရုံးများ၌ ပြည်ပမှ တင်သွင်းသော ကုန်ပစ္စည်းများအပေါ် အခွန်အတုတ်များ တိုးမြှင့်ခြင်းကို အနည်းဆုံး ဖြစ်စေသည်။

သို့သော် ဤသမယကြီးတွင်ကား ကုန်သည်များ

အားတက်သရောဖြစ်စေရန် အလို့ငှာ လွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ်ခွင့်ပေးထား၏။ အခွန်အတုတ်များကိုလည်း ကောက်ခံခြင်း မပြုလုပ်ချေ။ အနီးဆုံးနိုင်ငံများဖြစ်သည့် ဘင်္ဂလားနှင့် ပဲခူးတို့မှ ကုန်သည်များ လာရောက်ကြသည်သာမက ယိုးဒယား၊ ဣန္ဒိယ၊ ကမ္ဘောဒီးယားနှင့် ဂျာဗားကျွန်းမှ သင်္ဘောများကိုပင် မြောက်ဦးမြို့ ဆိပ်ကမ်း၌ တွေ့ရှိရလေသည်။ မာဆူလာပါတန်နှင့် မော်လဒိုက်နိုင်ငံတို့အပြင် စုမားတြားနိုင်ငံတို့မှလည်း ကုန်များကို ရောင်းချရန် တင်ပို့ကြလေသည်။

လူမျိုးပေါင်းစုံ ပါဝင်သော လူအုပ်ကြီးတွင် ဝတ်စုံအမျိုးမျိုး

ဘာသာစကား အဖုံဖုံနှင့် ကိုးကွယ်အရာအစုံစုံတို့ ပါဝင်ကြလေရာ ဝတ်စုံများကို ကြည့်ကာ ဤသူတို့ကား မည်သည့်နိုင်ငံသား မည်သည့်လူမျိုး ဖြစ်သည်တို့ကို အတော်ပင် ခွဲခြားကြည့်ယူရလေသည်။ ဤကုန်သည်များတို့သည် တဲတန်းရှည်ကြီးများကို ထိုးကာ ယင်းတဲများအတွင်း သူတို့၏ ကုန်ပစ္စည်းများကို ခင်းကျင်းပြသကြလေသည်။ စိန်၊ ပတ္တမြား၊ နီလာ၊ မြ၊ ဂေါ်မိတ်၊ ဥဿဘယားတို့အပြင် ရွှေချောင်း၊ ငွေချောင်းတို့ပါ လာရောက်ရောင်းချကြသော ရတနာကုန်သည်များလည်း ပါဝင်ကြလေသည်။

ကတိုး၊ အမွှေးနံ့သာ၊ ပရုတ်၊ ယင်းစိမ်း၊ ဘိန်း၊ ဆေး တို့ဖြင့် စုံစုံလင်လင်

မြိုင်မြိုင်ဆိုင်ဆိုင်ပါရှိသော ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင် ရောင်းချသည့် ကုန်သည်ကြီးများလည်း လာရောက်ကြလေသည်။ အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံသော ဆိုးဆေးတို့ကိုလည်း လာရောက်ရောင်းချကြလေသည်။ ဆေးဝါးအမျိုးမျိုးကိုလည်း တွေ့ရသည်။ သိုးမွေးထည်အမျိုးမျိုးကို လာရောက်ရောင်းချကြ၏။ ပိုးထည်များနှင့် ချည်ထည်များကိုလည်း တွေ့ရလေသည်။ ဆင်စွယ်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော

အဆင်တန်ဆာများလည်း ရှိကြသည်။ ကြွယ်များကိုလည်း
ရောင်းချကြလေသည်။

စားသောက်ဖွယ်ရာများမှာမူ စိတ်ကူး၍ ရသမျှ အားလုံးရှိသည်ဟု
ဆိုရမလောက်ပင် ဖြစ်လေသည်။ ဤယာယီဈေးများ၏ လုံခြုံရေးနှင့်
ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးအတွက် ဝင်ပေါက်တို့တွင် ရဲမက်များက
တာဝန်ယူစောင့်ကြပ်ကြလေသည်။ လူတိုင်း လူတိုင်းမှာ လွန်စွာမှ
စိတ်ဓာတ်တက်ကြွလျက် ရှိကြလေသည်။ ကချေသည်များကို လည်းကောင်း၊
မျက်လှည့်ဆရာများကို လည်းကောင်း၊ နေရာအနှံ့အပြား တွေ့ရသည်။
လှေသင်္ဘောများမှာ ချောင်းရိုးများတစ်လျှောက်မှ သီချင်းတလူလူ
အောင်လံတစ်လွှင့်လွှင့်ဖြင့် အနီးအပါးမှ ဖြတ်သန်းသွားလာလျက်ရှိကြသည်။